

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1096.

CHICAGO, ILL., 13. SEPTEMBRA, (SEPT. 13,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Milijoni, ki zanemarjajo volilno pravico.
Terorizem v stavgah in vzroki.

Ali smo pred zakonom res vsi enaki?

Kdo so vaši kandidatje?

Razstava Peruškovih slik na Elyju.

Ali bo pivo — ali ga ne bo?

Konferenca Jugoslavenskog Prosvjetnog
Saveza.

Deset let prohibicije (Anton Garden).

Louis Adamič in odmevi na "bohunko".

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Izlet članstva kluba JSZ. v Barbertonu.

Norman Thomas bo govoril v Chicagu v ne-
deljo 23. septembra.

Naša kampanja v Westmoreland Co. — Stirje
naši sodrugi kandidirajo v zakonodajo.
Nace Zlemberger ob svoji šestdesetletnici.

Dvajsetletnica druš. št. 88 SNPJ. v Moon
Runu.

Poročilo o šesti konferenci JSZ. v vzhodnem
Ohiju.

Zahvala in drugo iz Glencoe.

Piknik collinwoodskih "Strugglerjev".

Po primarnih volitvah v Wisconsinu.

Zapisnik illinoiske-wisconsinske konference

J. S. Z.

Kampanjski fond J. S. Z.

Imenik klubov in Konferenc J. S. Z.

Priredbe klubov J. S. Z.

RAZNO.

Nova orientacija na polju dramskih aktiv-
nosti v Waukeganu.

Šubljevi koncerti.

Zahvala milwauških društev SNPJ.

Vščipci.

Odgovor Mr. Chas. Pogorelcu (Frank Sto-
nich).

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$5.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$5.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

pridružena

SOCIALISTIČNI STRANKI AMERIKE

Eksekutiva Socialistične Stranke:

Victor L. Berger, Milwaukee, Wis., predsednik; Morris Hillquit, New York, mednarodni tajnik; Daniel W. Hoan, Wisconsin; James Oneal, New York; George E. Roewer, Massachusetts; Lilith Wilson, Pennsylvania; Jasper McLevy, Connecticut; James H. Maurer, Pennsylvania; Wm. Van Essen, Pennsylvania; Jos. W. Sharts, Ohio. — Eksekutivni tajnik Wm. H. Henry.

Glavni urad: 2653 Washington Blvd., Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.:

Tajnik: Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.:

Frank Alesh, Sava Bojanovich, Geo. Maslach, Filip Godina, Fred A. Vider, F. S. Tauchar, Frank Zaitz.

Nadzorni Odbor J. S. Z.:

Donald J. Lotrich, Blaž Novak, Peter Kokotovich.

Prosvetni Odssek J. S. Z.:

Charles Pogorelec, Andrew Kobal, Joseph Oven.

Nadzorni Odbor Slov. Sekcije JSZ.:

John Turk, Frank Udovich, Frank Florjančič.

"Proletarce",

glasilo in last slovenske sekcije JSZ.

Upravni odbor Proletarca: John Olip predsednik; Vinko Ločniškar podpredsednik; Frank Alesh tajnik; Filip Godina blagajnik; Peter Bernik, Donald J. Lotrich, Fred A. Vider, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz.

Upravnik: Chas. Pogorelec.

KLUBI J. S. Z.

COLORADO

ŠT. 132, PUEBLO.—Tajnik John M. Stonich, M. R. A., Box 54.

ILLINOIS

ŠT. 1, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Peter Bernik, 2758 S. Ridgeway Ave. Organizator F. S. Tauchar. Zapisnikar John Turk. Zboruje vsaki četrti petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.

ŠT. 4, LA SALLE.—Tajnik Frank Martinjak, 24 Fourth St.

ŠT. 20, CHICAGO.—Tajnik Sava Bojanovich, 2250 Clybourn Ave.; org. Sava Bojanovich; zapis. Geo. Maslach. Zboruje v svojih prostorih, 2250 Clybourn Ave.

ŠT. 45, WAUKEGAN.—Tajnica Anna Mahnich, 624 Helmholtz Ave. Blagajnik John Gantar. Organizatorica Frances Zakovšek. Zapisnikar Rudolph Skala. Zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu v Slov. nar. domu.

ŠT. 47, SPRINGFIELD.—Tajnik Joseph Ovca, 1841 S. 15th St. Organiz. Anton Per; zapis. Fr. Čemažar. Seje vsako 3. nedeljo v m. v Slov. nar. domu po društveni seji.

ŠT. 50, VIRDEN.—Tajnik Frank tempihar, R. F. D. 41, Box W.

ŠT. 60, GILLESPIE.—Tajnik John Krainz, R. 2, Box 10.

ŠT. 128, NOKOMIS.—Tajnik-blagajnik Steve Milavec, 522 East St. Zapisnikar Rok Božičnik. Organizatorji Luka Groser, John Rak in Alojzija Plahutnik. Zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. dop. pri S. Plahutniku.

ŠT. 224, PULLMAN.—Tajnik P. Verhovnik, 10138 Wentworth Ave., Chicago, Ill.

INDIANA

ŠT. 41, CLINTON.—Tajnik Ignac Spendal, 560 N. 11th St.

ŠT. 238, UNIVERSAL.—Tajnik Vincent Vrhovnik, Box 92.

KANSAS

ŠT. 3, COCKERILL.—Tajnik Jos. Pillich, R. 3, Box 196, Mulberry.

ŠT. 21, ARMA.—Tajnik Steve Dundas, P. O.

ŠT. 157, GROSS.—Tajnik John Kunstelj, R. 1, Box 39-A, Arcadia, Kans.

MICHIGAN

ŠT. 114, DETROIT.—Tajnik Jos. Menton, 15824 Normandy Avenue. Blag. Rudolph Potochnik. Organizator Andrej Šemrov. Seje vsaki četrti petek v mesecu ob 8. zvečer v Woodman's Hall, 42 Victor Ave. H. P.

OHIO

ŠT. 2, GLENCOE.—Tajnik Nace Žemberger, L. Box 12. Seje vsako tretjo nedeljo dopoldne pri N. Žembergerju.

ŠT. 6, WEST PARK.—Tajnik Paul Slabe, 4666 W. 130th St., Cleveland, Ohio.

ŠT. 11, BRIDGEPORT.—Tajnik Jos. Snoj, R. F. D. 2, Box 7. Zapisnikar John Kocjančič, organizatorja Louis Goren in Frank Blatnik.

ŠT. 26, NEFFS.—Tajnik John Mauri, Box 441.

ŠT. 27, CLEVELAND.—Tajnik-blagajnik John Krebelj, 6409 St. Clair Ave. Organizator Anton Gardien. Zapisnikar Jos. Jauch. Seje vsak drugi petek v mesecu ob 7:30 zvečer v svojih prostorih v Slov. nar. domu.

ŠT. 49, COLLINWOOD.—Tajnik-blagajnik Joseph Pezdirtz, 14314 Sylvia Ave. Organizator John Bozich. Zapisnikar Vinko Coff. Seje vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. del. domu.

ŠT. 123, MAYNARD.—Tajnik Andy Zlatoper, Box 22.

ŠT. 189, BLAINE.—Tajnik Frank Garm, Box 31. Organiz. Martin Lapornik.

ŠT. 222, GIRARD.—Tajnik John Kosin, 1006 State St. Frank Gorenc, blag.; organiz. Louis Blažič; zapis. John Tancek. Seje vsako 2. ned. v mesecu ob 10. dop. v Slov. domu.

ŠT. 232, BARBERTON.—Tajnik John Jankovich, 1218 N. 4th St.

PENNSYLVANIA

ŠT. 5, FRANKLIN-CONEMAUGH.—Tajnik Stephen Zabirc, 39 Pine St., Conemaugh. Zapisnikar Adolph Krašna. Organizator Andrew Vidrich. Seje vsako 3. n. v m. ob 2. pop. v Slov. izob. domu v Franklinu.

ŠT. 7, FARRELL.—Tajnik Frank Kramar, Box 441.

ŠT. 10, FOREST CITY.—Tajnik Frank Rataic, Box 685.

ŠT. 13, SYGAN.—Tajnik Frank Ursitz, Jr., Box 546, Morgan, Pa. Blagajnik Lawrence Kaučič. Zapisnikar Frank Pustovrh. Organizator Frank Wirant. Zboruje prvo nedeljo v mesecu v dvorani dr. št. 6, SNPJ. ob 10. dop.

ŠT. 16, BRADDOCK.—Tajnik John Rednak, 1634 Poplar Way.

ŠT. 17, GRAYS LANDING.—Tajnik Tony Zupančič, Box 53, Greensboro, Pa.

ŠT. 19, BURGETTSTOWN.—Tajnik Anton Jeram, Box 12.

ŠT. 32, WEST NEWTON.—Tajnik Joseph Juvan, R. F. D. 2, Box 108.

ŠT. 69, HERMINIE.—Tajnik Anton Zornik, Box 202.

ŠT. 118, CANONSBURG.—Tajnik-blagajnik Paul Posega, Box 197, Strabane; organizator John Terčelj, J. Koklič in M. Tekavec. Seje vsako 4. nedeljo v m. ob 10. dop. v dvorani druž. SNPJ.

ŠT. 131, PITTSBURGH.—Tajnik-blagajnik Anton Chater, 5601 Duncan St. Organizator in zapisnikar John Ban. Zboruje vsako četrto nedeljo ob 2. pop. v Slov. domu.

ŠT. 175, MOON RUN.—Tajnik Jack Tomec, R. D. 10, Box 191, Crafton, Pa.

ŠT. 178, LATROBE.—Tajnica Mary Fradel, 1004 Alexandria St.

ŠT. 184, LAWRENCE.—Tajnik Louis Britz, Box 34.

ŠT. 218, LUZERNE.—Tajnik-blagajnik Anton Klančnik, 744 Bennett St. Organizator John Strempfel.

ŠT. 225, AVELLA.—Tajnik-blagajnik Frank Bregar, Box 363. Zapisnikar John Cotelj. Organizator Louis Zgonik. Seje vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. pop. v dvorani dr. št. 292, SNPJ.

(Nadaljevanje na 3. strani platnic.)

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1096.

CHICAGO, ILL., 13. SEPTEMBRA, (SEPT. 13.) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

MILIJONI, KI ZANEMARJAJO VOLILNO PRAVICO

Pri predsedniških volitvah l. 1924 ni glasovalo petindvajset milijonov državljanov

V BORBI ZA VOLILNO PRAVICO so ljudstva ter sloji, ki so jo zahtevali, veliko pretrpeli. Tisoči in tisoči so bili preganjani, mnogo je bilo ubitih, tisoče agitatorjev za volilno pravo je bilo vrženih v ječe, izgnanih in pregnanih. Narodi pa so bolj in bolj zahtevali besedo pri odločevanju o usodi svoje dežele, v gospodarstvu in v drugih vladnih poslih. Ko so jo dobili, dasi po stopnjah, so gospodarji spoznali, da jim ni nevarna, kajti ljudstvo je v svojem neznanju glasovalo tako, kakor je bilo všeč gosposki. Nastale so stranke, ki so večinoma zastopale isto, kakor preje avtokratični mogotci. A nastale so tudi stranke, ki so hotele predrugačenje sistema — novo uredbo, v kateri ne bo gospodarjev in hlapcev — bogastva na eni in beda na drugi strani. Socialna demokracija je bila šola, v kateri se je ljudstvo v preteklem pol stoletju učilo o pomenu volilne pravice — kaj z njo lahko doseže, ako ve, kako priti do cilja. Socialistične stranke evropskih dežel so bile v početku šibke, šibkejše kakor je danes npr. ameriška. A so rasle kljub silnemu pritisku reakcije, ki se ni strašila v boju proti zavednemu delavstvu nikakega sredstva. "Železni kancelar" Bismarck s svojimi zakoni in terorjem ni zatrl nemške socialne demokracije. V stari Avstriji ji niso mogli izpodkopati tal. Od leta do leta je pridobivala na moči; število glasov, ki so jih dobivali njeni kandidatje, se je večalo in se večala sedaj, in glasovi kapitalističnih ter skrajno reakcionarnih strank padajo, pa četudi beleži ta ali ona v tej ali oni deželi triumfalni povratak, npr. stranka torijev v Angliji.

V mnogih evropskih deželah se udeležuje volitev povprečno devetdeset odstotkov državljanov. Nekatere imajo zakon, ki določa, da mora glasovati vsak državljan. Izvzeti so le bolniki in pa oni, ki so odsotni iz dežele.

Na Japonskem je ljudstvo šele letos dobilo splošno volilno pravico; prve volitve po novem zakonu v japonski državni zbor so se vršile 20. februarja t. l. Do tedaj je imelo le okrog tri milijone Japoncev volilno pravico, sedaj jih je dvanajst milijonov. Volilnega prava se je po-

služila velika večina volilcev. V deželah kakor je Nemčija, Avstrija, Francija, Anglija itd., se udeležje volitev skoro vsi, ki so upravičeni glasovati.

Drugače je v Zedinjenih državah. Tu se udeležuje volitev le dobra polovica državljanov. Ostali se ne brigajo "za politiko" vzroki pa so različni. Črnci v južnih državah so ovirani — volitve zanje niso svobodne. V nekaterih so jim stavljenе tolikšne zapreke, da sploh nimajo volilne pravice. Drugod morajo glasovati kakor hočejo gospodarji, ki so njihovi tradicionalni nasprotniki, zato črnci na jugu večinoma ne volijo. V manjših industrialnih okrožjih, kjer je kompanija gospodar nad mestom in nad ljudmi pri delu in izven dela, mnogi ne volijo, ker nočejo glasovati za kandidate magnatov, za svoje (delavske) si pa ne upajo. Za brezbriznost ostalih je vzrok v pomankanju politične naobrazbe. Pred leti so se posebno v večjih mestih začele pojavljati takozvane politične mašine, ki so prišle na vrhunec večinoma z glasovi tujerodcev. Volilno pravico so lahko dobili, "mašine" pa so si med njimi zgradile vpliv s pomočjo trgovcev, salunarjev, duhovnikov, časnikarjev itd. Taki ljudje so šli na volišče po navodilu in so glasovali po navodilu. S časoma so jim dali kakega aldermana, poslanca ali kongresnika tudi iz njihove srede, da so jih še bolj priklenili nase; te "mašine" so se povzpenjale k moči s taktiko nasilja ter goljufij, vir dohodkov pa jim je bila in jim je danes korupcija. V enih krajih je na vrhuncu demokratska, v drugih republikanska politična mašina. V mestu New York npr. dominira demokratska popolnoma, v Chicagu pa sta obe močni in si vpliv ter plen deliti. Ob enem je republikanska razdeljena na več manjših "mašin", ki se tepejo med seboj še bolj ljuto kakor pa kadar se bore kot celota proti demokratski. Ljudje to gledajo, se zgražajo, in pravijo: Se ne izplača tratiti čas. In ne glasujejo ne tako ne tako. Druga polovica pa glasuje, kakor jo nauče mašine. Opozicija je na ta način onemogočena.

Pri prošlih predsedniških volitvah l. 1924

je imelo volilno pravico 54.000.000 oseb. Izmed teh se je je poslužilo le 29.000.000, malo nad polovico. Coolidge, ki je bil izvoljen za predsednika, je dobil dobro četrtno glasov od skupnega števila volilcev. Na vsakih sto državljanov, ki so šli na volišče, jih je 69 ostalo doma.

V Nemčiji, ki ima več kot polovico manj prebivalcev kakor ta dežela, je bilo pri zadnjih predsedniških volitvah oddanih dva milijona več glasov, kakor pa pri predsedniških volitvah leta 1924 v tej deželi.

Pri volitvah za municipalne sodnike v Chicagu maja 1928 je bilo oddanih samo okrog 300.000 glasov, ali dve tretjini manj kot pa pri primarnih volitvah aprila t. l. To je od strani ljudstva neodpušljiva brezbriznost, za posledico svoje malomarnosti pa ima koruptnost sodnikov ter justico, ki je vse drugo nego pravična.

Volitve v tej deželi so draga stvar. Pri prej omenjenih volitvah za sodnike v Chicagu stane občino vsak glas približno dolar. Če bi se udeležilo volitev še enkrat toliko ljudi, bi bili stroški le malo večji.

Kakšen bo odziv dne 6. novembra? Hooverjevi ljudje bi radi, da bi prišlo na volišče čim več ljudi in da bi glasovali v veliki večini za republikance. Demokratje goje enako željo zase. Odstotek aktivnih volilcev pa bo približno tolikšen kakor l. 1924. Milijone volilcev ne bo dalo nikomur svojih glasov. To je zanemarjanje volilne pravice. Zanemarili pa jo bodo na svoj način tudi tisti milijoni volilcev, ki bodo glasovali za kandidate, kateri niso njihovi. Tisoče in tisoče delavcev agitira, res agitira, eni za demokrate, drugi za republikance. Kadar gredo ti delavci v boj za izboljšanje svojega stanja, jim dajo eni kot drugi v povračilo batine. Pa se ne izpametujejo.

Tako vidimo, da eni volilno pravico zanemarjajo, drugi pa jo napačno porablajo. V obstoječih razmerah — v splošni brezbriznosti in plačnemu navduševanju za demokrate in republikance ni še upanja na izpremembo. A znaki so tukaj, ki jo oznanjujejo. Pred štirimi leti so se progresivci zaleteli k agitaciji za La-Folletta, a z rezultatom niso bili zadovoljni. Pet milijonov glasov se jim je zdelo tudi za začetek premalo. Sedaj begajo od republikancev k demokratom in obratno, eni pa so postali republikanci kakršne priznava za lojalne njena stara garda. So pa tudi taki, ki vedo, da tako ne bo šlo, da imajo privatni interesi dve stranki samo za slepilo, in bodo morali v "tretjo". V intelektualnih krogih se je izrekla večja skupina profesorjev za program socialistične stranke in njene kandidate. Socialistična stranka je edina, ki ima POŠTEN, KONSTRUKTIVEN PROGRAM. To vedo tudi tisti "progresivci" in "delavski voditelji", ki se trudijo za Smitha ali Hooverja. Kampanja socialistične stranke se giblje letos v zelo težkih okoliščinah. Vsem, ki v nji sodelujejo, pa je v zadoščenje to, da delu-

jejo za stranko, ki je stranka bodočnosti. Kapitalistične stranke so braniteljice tega kar je, in so zagovornice prošlosti. Socialistično delavstvo hoče naprej v novo, boljše ekonomsko uredbo. Napredka nihče ne ustavi.

Terorizem v stavkah in vzroki

V Kenoshi, Wis., traja stavka tkalniških delavcev sedem mesecev. Dasi po številu stavkarjev ta boj ni velik, je vendarle velik, in postal je znan po vsi Ameriki. Kompanija hoče zlomiti odpor delavcev za vsako ceno. Delavci vztrajajo enako trdno. In kot povsod, je imela tudi predilniška družba v Kenoshi od vsega začetka ugodnosti, ki jih stavkarji nikoli nimajo. Npr., oblasti so več ali manj vedno na strani gospodarjev. Sodniki so vedno pripravljeni, da jim ugođe, izjema je le Milwaukee, kjer se je dobil sodnik, ki je pokazal, da je sodna prepoved lahko tudi proti kompanijam enako ostra kakor proti stavkarjem, če sodniki hočejo. Sodniki pa bi hoteli le, ako bi jih izvolilo ljudstvo, namesto da potrdi one, ki mu jih nominirajo gospodarji.

Kot v vsaki dolgotrajni stavki, se tudi v Kenoshi dogajajo nasilja. Za vsak prestopok je obdolžena krivde unija, oziroma stavkarji. Unija v Kenoshi pa dolži kompanijo, kajti nešteto krat se je že dogodilo, da so se posluževali nasilnih dejanj kompanijski agentje ali pa agentje provokatorji v svrhu, da očrnijo stavkarje ter diskreditirajo unijsko vodstvo. Unija dolži tudi komuniste, ki pridejo na pozorišče vsake stavke z dvojnimi nameni: radi propagande razdiranja in pa, da s svojimi metodami vzamejo delavstvu zaupanje v unijo ter ga pridobe zase. Voditelj stavke v Kenoshi je Louis F. Budenz, zelo sposoben strateg in organizator. On ni pristaš nasilnih dejanj. Unija jih ne propagira. In če se vzlic temu dogajajo, so vzroki. Kompanija s svojim zadržanjem napram delavstvu jih naravnost izziva. Oblasti se vedejo izzivalno. In kadar si na stavki že sedem mesecev, hočeš, da se stvar nekam zaobrne. Listi poročajo, da se stavka v Kenoshi nadaljuje v znamenju bomb. Bomba tukaj, bomba tam. Tega je prestrašilo, onega nekoliko oprasnilo. In oblasti postajajo pozornejše, policija agilnejša, proti stavkarjem seveda. Po sedmih mesecih stavke še par ostrih sodnih prepovedi, policija je pripravljena, če ta ne zadostuje ima tudi šerif svoje ljudi — in stavko se polagoma stre.

V predilnicah v New Bedfordu, Mass., traja stavka nad dvajset tednov. 30.000 delavcev in njihovih družin je prizadetih. Boj je težak, kajti kompanija je ne samo ekonomska, ampak tudi politična moč. Delavstvo nima ne ene ne druge. Najbolj se podjetniki boje piketira-

nja, kajti "piketi" (stavkovne straže) odganjajo skebe ter jih odvrčajo od dela. To pa je seveda "protiustavno", kajti v tej svobodni deželi ima vsakdo pravico, da dela tam kjer "hoče" in da pusti delo kadar se njemu zljubi, ne pa kaki uniji. In tako polnijo ječe s piketi. Danes jih aretirajo, zapro, unija mora podvzeti potrebne legalne korake, da oprostí one, ki so v zaporu radi malih prestopkov, in da brani pred sodiščem tiste, ki so obdolženi kljubovanja sodnim prepovedim, ali da kale "red in mir". To ji povzroča velike stroške.

Boj je težak in se vleče iz tedna v teden. Krivica se reži stavkarjem z vseh koncev in krajev. Mednje se naseljuje gnjev in obup. In tedaj je prilika, da se jih izziva, da postanejo "nasilni". Tudi hujskačem v službi kompanije je dana lepa prilika. In položaj za unijo postaja težji in težji. Silne energije potrošijo v stankah in velike vsote denarja. Uspehi pa so poslednja leta ničevi.

Ameriško delavstvo, izven malega odstotka obrtnih delavcev in profesionalcev, je čezdalje bolj izkoriščano. Plače se mu nižajo, s pomočjo tehnike se mu trpljenje pri delu povečava, namesto da bi se mu olajšalo, in takozvani "ameriški življenjski standard" gre navzdol.

Hiba je v amerškemu unionizmu, ki je koncentriran le na boljše stroke delavcev, ostale pa prepušča usodi; druga njegova hiba je, da v politiki skeba. Tako ne bo smelo dolgo dalje. Čemu dolgotrajne stavke, združene s trpljenjem že itak bednih delavcev, ko se bi s politično in strokovno organizacijo delavstva borbo temeljito olajšalo, ob enem pa bi bili uspehi sigurnejši in trajnejši?!

Ali bo pivo --- ali ga ne bo?

"Sem za Smitha, bo dal pivo nazaj," pravi delavec, ki čisto nič ne razume, čemu ga varajo z obljubami o pivu. Demokratska stranka je z izjemo v državama Illinois in New York suhaška — *bolj suhaška* nego republikanska. V industrialnih mestih, kjer je sentiment za spremembo, ali odpravo prohibicije, pripovedujejo, da je Smith mokač. V suhaških okrajih pa ga razglašajo za človeka, ki je obljubil uveljaviti prohibicijo dokler bo zakon. Če je ljudstvo noče, naj jo odpravi. Tako pravi Smith. On nikjer ne obljubuje, da bo ON odpravil prohibicijo, ker predsednik nima moči odpravljati postav. V kongres pa kandidira velika večina suhačev na listah demokratske kakor republikanske stranke. Prohibicija je mokačem kakor suhačem v obeh strankah le sredstvo, s katerim begajo volilce in jim jo kažejo za najvažnejši problem. Drugi, ki so res važni, so prezrti. O njih govori le socialistična stranka — bedni delavci pa gledajo v duhu "stein of beer and free lunch".

Ali smo pred zakonom res vsi enaki?

Mrs. Florence Knapp, bivša državna tajnica države New York, je poneverila \$30,000 ljudskega denarja. Obsojena je bila na trideset dni zavora, da pa ji ni bilo treba v ječo, ji je dal sobo šerif okraja, kjer je bila obsojena, v svojem stanovanju.

Trideset dni, za vsak tisoč en dan "zavora" v šerifovem stanovanju — kajne, da smo pred zakonom vsi enaki! Če pride pred sodišče kak magnat kot je npr. oljni baron Sinclair, mu je lahko krivda pri goljufanju vlade tisočkrat dokazana, bila mu je dokazana, toda on je prevelik in porota ga oprostí. Mrs. Knapp je vzela samo \$30,000, in ker je iz višjih krogov, no, naj bo, pa jo obsodimo vsaj na 30 dni; da pa ne bo v ječi, se ji preskrbi stanovanje drugje. — Če pa poneveri bančni klerk, ki mu plačajo komaj komaj za preživljanje, trideset dolarjev, marš v ječo za pet, deset ali pa celo dvajset let! In če ukrade oče gladne družine živil, recimo v vrednosti treh dolarjev, gre tudi za nekaj mesecev ali par let v zapor, pa ne v kako privatno stanovanje, ampak v pravo ječo, kjer mu odkažejo delo in dajo hrano, ki je odmerjena jetnikom. Kdo je nam že pravil, da smo pred zakonom vsi enaki? Ali nismo nekje tudi slišali, da male tatove zapirajo in velike izpuščajo?

Kdo so vaši kandidatje?

Celo krdelo kapitalistov deluje v tej kampanji za demokrata Smitha, drugo krdelo za Hooverja. Dajejo po tisočakah in stotisočakah za njuno agitacijo. Mar so kapitalisti za svoje kandidate zato, ker bodo po izvolitvi delali za vas? Ali bodo delali zanje? Če nočete, da bo vaš glas vržen proč, v korist vašim izkoriščevalcem, tedaj glasujte za Thomasa in Maurerja na socialistični listi.

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

Čemu agitacija kapitalistov v republikanski in demokratski stranki? Čitajte članek v prihodnji številki, nadalje Molekovo razpravo "O razvoju socialne družine", o pittsburiški konvenciji za ustanovitev nove unije premogarjev in druge. V tej številki "Milijoni, ki zanemarjajo volilno pravico", "Razstava Peruškovih slik na Elyju", "Louis Adamič in odmevi na 'Bohunke'", Gardnov članek o prohibiciji itd.

ANTON GARDEN:

DESET LET PROHIBICIJE

(Konec.)

Ali bo prišlo do modifikacije prohibicije, ali kdaj bo prohibicija postavno ukinjena? Prišlo bo do tega gotovo in gotovo je tudi, da še ne tako hitro: prohibicija zna dočakati eno generacijo starosti. To vprašanje je veliko bolj zamotano (namreč modifikacija) kot je bilo pa originalno, ki se je glasilo "proč s salunom".

Prvič, ne demokratična in ne republikanska stranka se ne bo nikdar izrekla za modifikacijo prohibicije, ker se v obeh nahajajo prohibicionisti in anti-prohibicionisti in pridržanje enega kot drugega elementa je enako važno za posamezno stranko. Republikanska stranka je, vsaj navidezno, bolj "suha" kot demokratična, kar je pa varljivo. Hrbtenica demokratične stranke so namreč južne države, ki so oficijelno "suhe" kot Sahara. V resnici je demokratična stranka, poradi Juga, tradicionalno še suhejša kot republikanska in ako bo ena izmed teh dveh izvedla modifikacijo bo to storila republikanska, — in spite of Al Smith. Pojavilo se je že večkrat vprašanje in se bo tudi v bodoče, o možnosti organizirati posebno stranko, katere cilj bi bil odprava prohibicije. Do take stranke seveda ne bo prišlo, kajti če bi, bi to pomenilo, da bi se "mokri" republikanci in "mokri" demokrati združili v posebno stranko in "suhači" obeh strank pa zopet skupaj. Taka razdelitev bi pomedla z obema obstoječima strankama ter ju nadomestilo s "suho" in "mokro". Do tega seveda ne bo prišlo, ker za profesionalne političarje ni vprašanje prohibicije ali pa modifikacije najvažnejše; za političarje obeh strank je edino važno vprašanje kateri izmed njih bo deležen vladnih služb. Ako bi se ustanovila posebna "mokra" stranka izven obstoječih in bi bila uspešna, bi ji z dosego modifikacije zmanjkalo tal, izpadlo bi dno in stranke bi ne bilo več. Možgani graditeljev političnih strank se pa ne sučejo okrog razbitega soda ali prazne sklede.

V resnici sta samo dve alternativni potomi katerih je odprava prohibicije mogoča. Prva je, da se vprašanje prohibicije reši izven političnih strank na način, da oba elementa pričenata stvarno razpravljati o problemu, kar bi pomenilo misliti z možgani in ne s čustvi in se sporazumela, da dasta ljudstvu priliko, da se s splošnim glasovanjem izreče za ali pa proti prohibiciji. Ako bi večina glasovala proti prohibiciji, naj bi se potem skušalo izvesti najpraktičnejši in najboljši način izdelavanja in razpečevanja opojnih pijač. Da pride do te poti jaz zelo dvomim. Druga alternativa je, da se delavstvo organizira v svoji politični stranki, katere bi v programu imela tudi odpravo prohibicije. Močna delavska stranka, katere bi imela tudi to zahtevo, bi po mojem mnenju še najprej prinesla modifikacijo; in kolikor jaz poznam ameriško politiko, bo prohibicija toliko časa v veljavi dokler jo ne bo ovrгло, direktno ali indirektno, politično organizirano delavstvo potom svoje lastne stranke. V tem momentu ni nikakega upanja, da se bo to zgodilo v doglednem času, ker ameriški delavec je politično nemisleč: je ali republikanec ali demokrat ali je pa "moker" — suh pa največkrat — in je izboren predmet s katerim se igrajo razni mokrači in suhači.

Ameriški Slovenci in "mokrota".

Slovenci smo seveda vsi "mokri" — sto procentno proti prohibiciji, ki za večino izmed nas ne obstaja, oziroma se je ne držimo. "Kuhamo ga doma" in "delamo ga sami" — posebno v večjih mestih, kjer je prohibicija bolj loose. Prejšnje moram nekoliko modifizirati: v dejanju smo "mokri" sto procentno, oficijelno pa smo nekateri tudi za prohibicijo. Nekoliko prej ko sem to pisal je skozi odprto okno prihajal k meni precej glasen pogovor med par rojaki, ki bo pojasnil kaj mislim. Prileten možak z dolenjskim narečjem pravi: "Ko bi jaz imel deset akrov vinograda (zdi se mi, da je farmar in po pogovoru soditi je tudi v "businessu"), bi nikdar ne glasoval proti prohibiciji. Prej je bila tona grozdja dvajset dolarjev sedaj je pa sto petdeset (letos ne bo toliko, ker je pridelek baje zelo obilen. Op. pis.) . . . " Pogovor se zasuče na kvaliteto butlegarskega žganja in možak slovesno zatrdi: "Kaj meni mar kaj se zgodi z drugimi, samo da meni ni nič; drugi lahko vsi pokrepajo od njega . . . " Ako bi bil možak še dostavil, da bi bil "neumen ako bi delal v tovarni, če se pa v "businessu" (butlegarstvu) bolje živi", pa bi bil izgovoril jedro naše filozofije in cilj našega življenja — vsaj precejšnjega števila Slovencev — filozofijo, ki jo uči Lojze Pirc potom Ameriške Domovine.

Pred prohibicijo smo pijačo imeli v salunu, kot sploh vsi Amerikanci, domov smo jo prinesli le v "pelci", ako smo bili tako navajeni in pa za v nedeljo, potem ko so tudi salunarji začeli praznovati gospodov dan. (Navadno so tudi v nedeljo točili, kar je bilo pa "skriva" in "od zadaj".) Seveda smo mnogo pili, "tretali", da je z "bare" kar lilo, peli, plesali in vriskali — sem in tam smo se pa "po fantovsko" — in pa punce smo plavalili. (Te je preskrbel salunar). To so bili dnevi! — za salunarja. Domov smo prišli čestokrat pijani; tisti, ki smo bili bolj mirne narave, ali smo bili boječji, smo šli spat; drugi z bolj razposajeno naravo smo po hiši rogovilili in gospodinjino ali pa ženo (kot je bil že slučaj) dražili, včasih se je morala tudi iz hiše umakniti . . .

Ko je prišla prohibicija smo nekatere navade opustili — ker ni bilo drugače — in smo se priučili novih. Ker nam je pijača bolj dišala kot pa prohibicija, smo se polagoma priučili novih navad in novih poklicov. Ena teh je, da ga "delamo doma in kuhamo sami" in ker je doma in domač ga sedaj tudi več pijemo kot pa pred prohibicijo. Razlika pri tem je tudi ta, da ga je sedaj vsa družina deležna. Yes, slučaji, da je prohibicija naredila iz matere pijanko — navadno šnopsarko — ne le med Slovenci, pač pa med vsemi narodi posebno še med priseljenci, niso redki. Ako niso pretepi tako pogosti med nami kot so bili za časa salunov, so pa prepričani toliko pogostejši. Pijančevanje je tudi med našo mladino na pohodu, kar ni nič čudnega ako je pijača v hiši nekaj vsakdanjega. So tudi slučaji, da so otroci postali sovražniki pijače iz razloga, ker vidijo zli vpliv pijače na mater in očeta. Je pa več slučajev, ki so ravno nasprotni. In ako se je žena prej ukvarjala z boardarji, se sedaj ukvarja v mnogih slučajih s kotlički in sem pa tam tudi z obojim. Kar je žena v zadnjih letih pridobila časa z olajšanjem hišnih del potom raznih električnih naprav, ga ji je odvzela prohibicija. Prej pijača v salunih, sedaj na domovih in slovenska hiša kjer ni pijače je danes izjema in ne pravilo. Pri nekaterih drugih narodih ni nič boljše, ako ne celo slabše.

Kar je prohibicija prinesla deželi je butlegarstvo

in butlegarje, povečala je korupcijo katera se je zajedla v vse sloje, da ljudstvo, kot država, moralno vidno pada, razširila je pijančevanje in marsikatero spravljala v prerani grob. Da je med nami butlegarstvo v cvetju je povsem naravno, ker tudi narodi, ki so bili pijači manj dostopni kot mi, niso brez tega novega "razreda". Dvomim pa, da so drugi narodi v tej deželi toliko prizadeti kot naš, razen morda par izjem. Ameriški Slovenci smo danes veliko hušji pijanci kot pred prohibicijo in naš najbolj popularni in najbolj razširjen predmet je pogovor o prohibiciji in pijači. Mogoče drugi niso dosti ali pa nič boljši od nas. In čas ni več daleč, ko se bodo morale naše podporne organizacije več baviti s tem vprašanjem iz razloga, ker so vsak dan bolj prizadete vsled umrljivosti članstva radi pijančevanja. Mogoče bo kdo rekel, "Aha" ga vidiš moralista, ki ti je nevoščljiv dobre kapljice!" Bog vedi, da jo nisem nikomur nevoščljiv in dokler nisem sam direktno ali indirektno prizadet, se lahko radi mene vsak posameznik utopi v moonshine-u, v vinu ali pivu, ako hoče. Kot delavec sem indirektno seveda dosti prizadet, kajti ako se delavstvo samega sebe ugonablja v čezmernem pijančevanju, moti s kotlički, zapravlja denar dostikrat za strup kateri ga ugonablja telesno in duševno, tedaj je to problem nas vseh. Bodisi vino, pivo ali pa žganje je lahko okrepčevalno, ako je dobro in ako se uživa zmerno; ako se uživa prekomerno, je pa gotov strup, ki človeku škoduje prej ali slej telesno, duševno pa vseskozi. In Slovenci smo v pijači čezmerni. Vprašanje, kedaj bo konec prohibicije, ni z realnega življenja za nas najvažnejše — ker ta bo na papirju še precej let, neglede kedo bo bodoči predsednik Združenih držav. Važnejše za nas pa je vprašanje kako preprečiti rapidno pogrežanje našega naroda v alkoholizem in moonshine-arstvo.

Razstava Peruškovih slik na Elyju

"Kateri je Perušek?" — "Tam, tisti, ga vidiš?" In so gledali Peruška, potem pa so se ozrli na slike, ki so visele po stenah dvorane Community Center teden dni za časa konvencije JSKJ. v Elyju, Minnesota. Bilo jih je okrog petdeset. Peruškova razstava slik je bila magnet, ki je vabil ljudi na Ely. Prihajali so, si ogledali najprej umetnika, potem slike. Seveda, bili so tudi taki posetniki, ki so si ogledali le slike, med katerimi je bil tudi Peruškov portret. Bila je imenitna, ta razstava, prva te vrste na Elyju, prva razstava slovenskega umetnika med Slovenci na železnem okrožju Minnesota.

Ely ima okrog šest do sedem tisoč prebivalcev, med katerimi so Slovenci najjačja skupina. Računajo, da je po vsem železnem okrožju okrog 16.000 Slovencev, vseh Jugoslovancev pa kakih 25.000. Ker razdalja med mesti in vasi ni velika, pota, so dobra in po njih vozijo avto-busi, so imeli naši rojaki priliko priti na Ely ter si ogledati razstavo in druge zanimivosti.

Razstava je bila oglašana v skoro vseh slovenskih listih. Vršila se je pod avspicijo JSKJ. Konvenčni pripravljalni odbor jo je oznanjal v svojem pamfletu in lepakih. Tudi angleški listi so pisali o nji — eni precej obširno, posebno o oni na Chisholmu, ki se je vršila po elyski. Elyški tednik "Miner" sicer ni priobčil nič posebnega — le kratko notico, več pa so pi-

sali o Perušku in njegovih slikah listi Mesaba Miner (Chisholm), Hibbing Daily Tribune, Duluth News Tribune, Tribune Herald (Chisholm), Duluth Herald itd.

A vzlic temu razstava na Elyju ni bila kar bi morala biti. Glede slik in dvorane ji ni ničesar očitati. Za prejšnjimi razstavami Peruškovih del ni prav nič zaostajala. Vsebovala je precej novih slik, ki so bile sedaj prvič na vpogled publiki — jako lepi umotvori. Posetilo jo je mnogo Slovencev in precej drugorodcev (slednji so prišli največ vsled resničnega zanimanja za slike, med prvimi mnogi iz gole radovednosti, brez zanimanja za slike). Če vzamemo v obzir število našega ljudstva po železnem okrožju, je bil poset vendarle majhen, okrog petnajst sto oseb. Nihče ni otvorjeno sabotiral razstave. Marsikdo je storil za njen uspeh kolikor je mogel. Ni pa bilo v tem prizadevanju soglasnosti. Nekateri veljaki so bili zelo hladni, videlo se jim je, da goje skrito škodoželjnost. Naši trgovci in obrtniki, ki bi lahko veliko storili, posebno v gmotnem oziru, so bili indiferentni, razen par izjem, ki so radevolje pomagali. Drugi nimajo pojma o umetnosti. Le malokdo njih je vzel sliko. Vseh skupaj je bilo prodanih na elyski razstavi dvanajst. Dve je kupila JSKJ. po nalogu svoje konvencije, društvo Prvi Maj SNPJ. je kupilo eno, angleško poslujoče druž. SNPJ. eno, Jugoslovanski dom eno, mesto Ely eno, Matija Pogorelec pa je kupil portret Fr. Lozarja ter ga poklonil mestu. Ostale slike so vzeli vsaki po eno Jos. Pishler, L. Champa, L. Govže, Mary Kerzišnik (Rock Springs, Wyo.) in John Teran.

Jugoslovanski katoliški jednoti je bila razstava v veliko reklamo, kajti vršila se je, kot omenjeno, pod njeno avspicijo. Bilo bi torej pričakovati, da bi to dejstvo vpoštevala in ji dala vso mogočo moralno oporo. Ker nočem, da bi me kdo krivo razumel, konstatiram, da so bili na tej konvenciji člani, ki so storili v prosep razstave kolikor so mogli, in istotako tudi precej članov elyskih društev JSKJ. Splošnega navdušenja, tistega resničnega navdušenja, ki ni nikjer odano s hinavščino, pa vendar ni bilo. Vzrok: premajhna inteligenca, ozkogrudnost in nepojmovanje umetnosti. Mnogim je slika samo slika: vse so dobre, in če jo rabijo, jo kupijo v "štoru", kjer so poceni in "ravno tako lepe".

Razstavo je ob eni priliki "oznanil" tudi župnik. Vsakdo, ki ve, kdo je Perušek, je govoril o nji. In govorili so tudi drugi — vsak po svoje. V oviro ji je bilo, da Perušek ni član JSKJ. Kdor bi podpiral tako razstavo samo radi tega ker je njen stvaritelj član njegove organizacije, ima zelo slabo pojmovanje o umetnosti — oziroma nobenega.

Prva razstava Peruškovih slik med Slovenci se je vršila v Chicagu pod avspicijo SNPJ. Dasi Perušek ni bil član SNPJ. in ni danes, je dala razstavi vso mogočo oporo kolikor jo je v obstoječih okolščinah mogla. Hotela je pripomoči umetniku Slovincu med Slovence, da ga spoznajo. In isto bi se smelo pričakovati od JSKJ. Toda sentiment med nekaterimi vodilnimi člani elyske konvencije JSKJ. ni bil tak. Njihove nazore je izražal posebno glavni odbornik R. Perdan iz Clevelanda. Njegovo mnenje, podano na kratko, brez olepšavanja, je bilo: Če bi bil Perušek naš član, bi mu že šli bolj na roko, sicer pa je vseeno, če imamo kakega umetnika te sorte ali ne. — Perdan se sicer ni izražal s takimi besedami, kajti toliko ni neroden, toda kar je govoril, je imelo tak pomen. Na žalost ni bil osamljen.

Istčasno kot Perušek sta imela razstavljene svo-

je slike Mary Bubesh in Frank Antončič. Perdan je rad poudarjal, da je Miss Bubesh članica JSKJ, in ko je bilo konvenciji predlagano, da se kupi za tolikšno in tolikšno vsoto eno Peruškovo sliko za glavni urad, je bil predlog hitro spremenjen v toliko, da se za enako vsoto kupi tudi slike od članice Bubesh. Perušek je priznan umetnik; njegove slike so artisti že dostikrat presojali ter priobčevali svoje ocene v listih. Miss Bubesh slika večinoma nabožne reči, oziroma, preslikava. To ni umetnost. Če se dobi narodni prvak in meri naklonjenost ne po vrednosti ampak z ozkogrudnostjo, samo pokaže, da je poln predsodkov in da nima o umetnosti nobenega pojma. Pisec tega poročila nima niti najmanj namen kritizirati Miss Bubesh. Tudi ona ima obveznosti in živeti mora. Nji in tovarišu se je s konvencijo ponudila prilika prodati kolikor največ mogoče, pa sta razobesila svoje slike v eni sobi istega poslopja, v katerem se je vršila konvencija. V pamfletu konvenčnih priredb sta imela le oglas, kar znači, da ju pripravljalni odbor ni vzporejal s Peruškom, četudi jima je šel drugače na roko kolikor je mogel. Napačno in neodpustno pa je, da njuno razstavo vzporeja s Peruškovo konvencijo, in pa, da se vrednost slik meri po tem, ali si član ali nisi.

V ponedeljek 30. julija ob 8:15 zvečer je imel Perušek predavati o upodobljajoči umetnosti. To predavanje je bilo tudi v seznamu medkonvenčnih priredb. V lobby šole Washington se je zbralo več sto ljudi; prišel je tudi predavatelj. Ker je bil avditorij zaklenjen, in ga ni nihče odprl, so eni odšli, drugi pa so šli v sobo, kjer sta imela svoje slike Miss Bubesh ter Mr. Antončič. Ampak čemu niso odprli dvorane? Čemu pustiti, da so krožile o tem razne govorice? Edino pametno bi bilo, da ne bo slabih vtisov, ako stvar pojasni konvenčni pripravljalni odbor. Neosnovane obdolžitve bi potem izostale in poglavje bi bilo zaključeno.

Po zaslugi par oseb so bile Peruškove slike prepeljane nekaj dni po zaključku elyške razstave na Chisholm, kjer so bile razstavljene v Community building dne 25.—26. avgusta. Posetilo je razstavo na Chisholmu mnogo ljudi in listi so veliko več pisali o nji kakor o elyški. Mesto Chisholm je vzelo dve sliki, eno druš. št. 110 SNPJ., eno Ameriška Jugoslovanska Zveza, eno je obdržal chisholmski šolski odbor do svoje seje, da napravi potrebni sklep za nakup, eno pa so vzeli rojaki s seboj na Eveleth, z namenom, da jo predlagajo v nakup podpornim društvom, ta pa naj bi jo poklonila javni knjižnici.

Razstavi Peruškovih slik na železnem okrožju severne Minnesote sta prebile led, enako tudi Šubljev koncert. Upati je, da bodo prihodnja podvzetja te vrste med minnesotskimi Slovenci uspešnejša in tudi — številnejša. — X. X.

Louis Adamič in odmevi na "Bohunke"

"You g. bohunk!" Zvonko Novak in Ivan Zupan se čudita, kje je Louis Adamič pobral to besedo. Nobenkrat je še nista slišala. Zupan je prebrskal besednjake, Z. Novak pa se ni potrudil niti toliko daleč, kajti znane so mu "marsikateri skovanke", ali ta ne.

Ko bi kedaj delala v majnah, v topilnicah, v tunelih in drugod po zapadu kjer so bili v prešlih treh desetletjih naši rojaki največ zaposleni, bi vedela, kaj je "bohunk". Na zapadu "bohunk", na vzhodu "hunky" — in tako dalje — psovki je mnogo — čeprav niso v slovarjih. Teh se ljudje nauče tudi brez leksikona.

"Bohunks" je naslov članka, ki ga je napisal Louis Adamič in ga priobčil v reviji "American Mercury" meseca julija. Dasi je "American Mercury" zelo znan, ugleden, pa tudi "razupit" magazin, nima velike cirkulacije, kakor jo imajo npr. Saturday Evening Post, Liberty, ali Collier's. Ni "popularen". Posvečen je "kritiki" in sploh rečem, ki se jih večina listov brani. V literarnem fotografiranju ne prizanaša nikomur. Če ne veruješ v nikako sveto pismo, tedaj tudi American Mercury ni biblija; lahko ga čitaš ne da bi se pohujšal, in ni potrebno, da bi zasovražil "bohunke" in "babbitte".

O ameriških Slovencih in drugih Slovanih, katere omenja Adamič v svojem članku, so ameriški listi v lokalnem smislu že mnogo pisali — pred vojno, med vojno in po vojni. Večinoma so jih hvalili — kako so pridni, kako lojalni, kako se trudijo pomagati novi domovini in sebi. Navadno so take hvale prihajale v liste v volilnih kampanjah. Na shodih, na katere so vabili Jugoslovane, so republikanci ter demokratje kar tekmovali v hvalisanju. American Mercury seveda ne priobčuje hvale ali graje radi biznisa ter lova za glasovi — in zato je Adamič tam precej dobro došel sotrudnik.

Proti njegovemu članku o "Bohunkih" sta se oglašila z uredniškimi članki Ivan Zupan, urednik "Glasila K.S.K.J.", in Zvonko Novak v "Glasu Svobode". "G.S." izhaja zelo neredno, na vsakih pet, šest tednov, ali par mesecev, toda dovolj pogosto za oglašanje modrosti svojega urednika. Razen teh dveh je obsodil Adamičev članek tudi Andrej Kobal v Prosveti ter društvo SNPJ. v mestu Butte, Montana. "Enakopravnost", kateri se ne more očitati, da je "protinarodna", je izrazila svoje mnenje v uredniškem članku, ki se od Z. Novakovega, I. Zupanovega ter A. Kobalovega zelo razlikuje. Tudi Adamič je na kratko odgovoril enemu kritiku. Omenja, da je "najmočnejše" stavke povzel za svoje "Bohunke" iz Ameriškega družinskega koledarja ("Ameriški Slovenci včeraj, danes in jutri", letnik 1928) in iz "Proletarca" (članki o slovenskem časopisu). Adamič misli, da ne bi bilo vzruževanja radi "Bohunkov", če bi jih kritiki pazno prečitali; če zgreše predmet, jedro in snov prvič, naj jih prečitajo še enkrat, če potrebno, dvakrat in večkrat. Anton Garden je istotako posegel v polemiko ter se pridružil Adamičevi strani. Nekaj opazk o tem "senzacionalnem" spisu je bilo tudi v nekaterih drugih slovenskih listih, vključivši Cleveland Journal, kjer je Adamič definiran za "free-lance writer".

Ivan Zupan pravi v svojem editorialu o Adamiču med drugim: "Kdor se norčuje in sramoti svoje lastne rojake ali celo svoj narod, ta ni vreden da bi mu človek pljunil v obraz ker je izdajica naroda."

V prihodnji številki
Povest ???

Zvonko Novak odreja Adamiču sposobnost pisateljevanja iz slovenščine v angleščino, o "Bohunks" pa pravi: "... Fant (Adamič) pripoveduje na vsa usta ameriški javnosti, kako strašno slab je naš človek, da ni niti ene kocike poštene na njemu. Da je zarukanec, bedak, pijanec, izkratka človek, ki mu ne moreš privoščiti nobene pravdanske besede ... blati ameriškega Slovenca, a ob enem pa zasmehuje Ameriko na tako grd in podel način, da še nikoli kaj takega ..."

Če pomislimo, da je to pisal Zvonko Novak, tedaj vemo, koliko je vredna njegova sodba. In kdor pozna Ivana Zupana, tudi ve, da ne razume predmeta s katerim se ukvarja Adamič v omenjenem članku.

Andrej Kobal se je pred vsem zgražal, čemu je bil članek ponatisnjen v Prosveti. Tako vidimo, da je na svoj način vsakdo za cenzuro. Kot Novak in Zupan, je tudi on mnenja, da je članek napad na ameriške Slovence. Adamič jim pravi, da so ga površno prebrali in niso razumeli kaj je v njemu.

"Enakopravnost" z dne 15. avgusta je priobčila uredniški članek, v katerem pravi med ostalim: "... Zakaj tako razburjenje ... Je namreč velika razlika, kje kaka taka reč izide. Ljudje, ki so pri naših listih, bi to morali vedeti, oziroma, ako vedo, bi ne smeli tako hitro izgubiti svojega intelektualnega ravnotežja. Naša odkrita sodba je, da smo z Adamičem dobili ameriški Slovenci pisatelja, ki nam ne dela nobene sramote, temveč baš obratno. Nobenega dvoma ni, da ima pisateljski talent, in to je edino, kar šteje. Ako bo izpolnil obljube, katere dajejo njegovi začetniški spisi, bomo nekoč še vsi ponosni nanj."

V slednjem stavku se "Enakopravnost" nabrž moti, kajti med "bohunk" je zavist tudi v tem oziru tolikšna, da Adamič pri marsikomu ne bi dobil priznanje pa če bi ga še tako zaslužil.

Kdo je Louis Adamič? Bil je nekoliko že predstavljen v "Prosveti" in nekaterih drugih listih. Star je 30 let. Živi blizu Los Angelesa v Kaliforniji. Doma je iz Praproč blizu Grosuplja pod Ljubljano (na Dolenjskem). Po končani ljudski šoli je študiral v Ljubljani na gimnaziji, kajti starši so hoteli, da postane duhovnik. V reviji "Pod lipo" z dne 15. junija 1928 piše o sebi:

"... V tretjem razredu sem padel. Očetov up pa še ni šel po vodi; silil me je nekam k jezuitom. Tedaj sem rebeliral in pobegnil od doma v 13. letu. Zatekel sem se k oddaljenemu sorodniku: župniku pri Kočevju. Tam sem bil nekaj tednov, jedel in spal zastoj ter čital. Fajmošter se me kmalu naveliča in pošlje domov. Danes je že mrtev. Doma je bil problem: kam z Lojzkom? Sugestiral sem: Pošljite me v Ameriko. Dobra iznebitev! Malo prej sem čital Aleševčevo "Ne v Ameriko!" in takrat sem sklenil: Moram v Ameriko! — Tukaj je šlo običajno. Različna dela, domotožje, pomanjkanje ... To običajnost pa je nenadoma pretrgala — vojna. Amerika je šla v vojno. Brž sem šel v armado in ostal tam ves čas vojne in še eno leto po vojni. V armadi je bila šola. Tam sem se temeljito podkoval v angleščini in dobil pojme o pravem življenju. Ko sem zapustil armado, sem se klatil kot delavski "hobo"; prepotoval 15 držav Unije, Mehiko, Panama, Havaj itd. Končno ostal v južni Kaliforniji. Dobil delo reporterja pri angleškem dnevniku v Los Angelesu. Pustil delo. Šel k drugemu listu. Odslovljen. Poskusil z delom v pristanišču. Štrajk, unija I.W.W., študiranje socializma, vstop v stranko, socialistična agitacija ... Kmalu pa sem tudi to opustil. Začel sem

prevajati iz slovenskega v angleško leta 1923. Prvi prevod: Cankarjev "Bebec Martin" priobčen v "The Living Age". Uredniku te revije, dr. Victor Clarku so se Cankarjeva dela dopadla, in ko je bil na obisku v Kaliforniji, me je obiskal osebno in prosil, naj še prevajam iz Cankarja in druge slovenske literature. Sledili so prevodi Lovro Kuharja, Vitomir F. Jelenca, Zofke Kveder, Alojz Kraigherja, F. S. Finžgarja, Iso Velikanoviča, Milan Ogrizoviča in mnogo Cankarjevih; poleg tega prevodi raznih člankov iz slovenskega, hrvaškega in češkega; objavljeno v treh ali štirih magazinih. Nato prevel Cankarjevega "Hlapca Jerneja", ki je bil objavljen v "Prosveti" in kasneje v New Yorku izdan v knjigi (do danes razprodanih 3500 izvodov). Pri Haldeman-Julius v Girardu, Kans., sem izdal knjižico jugoslovanskih pregovorov, ki je izšla v njegovi prosluli zbirki "Little Blue Books". Pri njem je še rokopis štirih Cankarjevih novel, ki tudi izidejo kot zvezek omenjene biblioteke. V rokopisu imam še sledeče prevode: Finžgar: "Pod svobodnim solncem", Cankar: "Šimen Sirotnik", Novačan: "Vaški Cyrano" in nekaj krajših: vse to čaka založnika. To je vse glede prevodov. Originalna angleška dela: dolga vrsta esejev in razprav kritično-filozofskega značaja v Haldeman-Juliusovima revijama "Monthly" in "Quarterly" ter v Menckenovih reviji "The American Mercury". Spisal sem daljšo novelo in pravkar pišem drugo iz življenja Jugoslovancev v Ameriki z naslovom "Bohunks". Zasnoval tudi kritično delo o — Jezusu. Sem literarni urednik in kritik pri manjšem tedenskem magazinu v Los Angelesu, pišem za dnevnik in filmske publikacije ter kratke povesti in novele za razne magazine. Največ pišem iz vojaškega in delavskega življenja, to, kar sem skusil sam. Vsega skupaj sem do danes napisal okrog 30 kratkih povesti. To je vse."

Ni ravno malo, kar je dosegel. Do danes je prvi Slovenec, ki si je v toliki meri priboril vstop na tribuno ameriškega žurnalizma. Kar je dosegel, je samo njegova zasluga — kajti ne naš narod kot tak, ne naše organizacije mu niso bile od strani. Prišel je bližje k nam, ko je postajal že znan. Življenje je izkusil — ne ga samo videl od daleč ali čital o njemu. In če ga opisuje kot je — če nas slika kot smo, ne pridobimo ničesar z mižanjem pred resnico, ampak le če ji pogledamo v obraz ter odpravimo hibe, ki ji kvarijo lepoto.

Šubljevi koncerti

Operni pevec baritonist Anton Šubelj bo imel v prihodnjih tednih koncerte v sledečih naselbinah:

Little Falls, N. Y., v soboto 15. septembra ob 8. zvečer v Slovenskem domu, 36 Danube St.

Pittsburgh, Pa., v soboto 29. septembra ob 8. zvečer v Slovenskem domu, Butler St.

Milwaukee, Wis., v soboto 6. oktobra zvečer v So. Side Turn Hall, National Ave.

La Salle, Ill., v nedeljo 14. oktobra ob 7. zvečer v Slovenskem domu.

Če bi mogel velik prerok doseči tako moč do človeških src in glav, da bi vsi ljudje sledili tistemu, kar spoznajo za najbolje, bi se socializem lahko uresničil s pomočjo samih dobrih pridig. Ker to ne gre, se vrše socialni boji, ki se bodo nadaljevali v različnih oblikah, dokler ne bo socializem uresničen.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

NORMAN THOMAS BO GOVORIL V CHICAGU 23. SEPTEMBRA.

CHICAGO, ILL. — Socialistična stranka okraja Cook priredi velik kampanjski shod v nedeljo 23. septembra ob 2:30 popoldne v avditoriju unije Amalgamated Clothing Workers na Ashland Blvd. in Van Buren Streetu. Ta dvorana, ki je nova, je nasproti Ashland avditorija, v katerem se je vršilo že mnogo socialističnih shodov.

Govorili bodo Norman Thomas, predsedniški kandidat socialistične stranke, George Koop, socialistični kandidat za gubernerja države Illinois, Geo. R. Kirkpatrick, kandidat za senatorja, in drugi.

V svrhu pokritja stroškov je določena vstopnina 25c za osebo. Vstopnice dobite v uradu Proletarca. Prodajajo jih člani in članice kluba št. 1 in dobe se v uradu vseh socialističnih listov v Chicagu. Agitirajte za ta shod, da bo udeležba čimvečja. — P. O.

NAŠA KAMPANJA V WESTMORELAND CO. ŠTIRJE NAŠI SODRUGI KANDIDIRAJO V ZAKONODAJO.

LATROBE, PA. — Delovnih razmer ni vredno niti omenjati; je skoro povsod enako. Po tovarnah v Latrobe se zasluži za silo, po premogovnikih pa ni ne dela, ne zaslužka.

Smo v volilni kampanji; za volitve se zanima vsakdo po svoje. Tukaj se jih največ izraža za Smitha, potem za Hooverja, kdo pogumnejših pa se navdušuje za Norman Thomasa. Tukaj večinoma mislijo — ali bolje, upajo, da bo izvoljen Al Smith, kajti potem bo vsega dosti, posebno pijače. Bratci, al bomo pili . . .

Naj bo že kakor hoče, da bo le dosti pijače! No, tudi druge Smithove obljube ljudem ugajajo. Prevaraj jih z obljubami kolikorkrat hočeš, če si demokrat ali republikanec, ti vseeno verjamejo. Socialisti vemo, da dokler bodo vladali republikanci in demokratje, ni prav nobenega upanja, da se razmere predrugačijo v prid delavcev. Dejstvo je, da se v marsičem poslabšujejo — posebno za premogarje. Če si delavec (gotovo si, ker milijonarji tega lista ne berejo), vedi, da je tvoja dolžnost, da se brigaš zase in za dobrobit delavstva v splošnem. Misliti moraš — ne pa verjeti v penaste obljube agitacijskih kričarjev med republikanci in demokrati. Tvoje mesto je v delavski organizaciji, in tvoji kandidatje so oni, ki jih je nominiralo članstvo socialistične stranke, katera je tudi tvoja. Čim močnejša bo socialistična stranka, toliko bolj bodo kapitalistični interesi popuščali in to pomeni toliko boljše razmere za nas. Ko pa se delavstvo dovolj močno organizira, tedaj bo samo prevzelo gospodarstvo nad svojo deželo in si uredilo razmere tako, da bodo bogastva služila splošnosti — ne posameznikom, kakor v sedanji uredbi.

V Westmoreland county ima socialistična stranka popolno listo kandidatov. V zakonodajo kandidirajo tudi štirje slovenski sodrugi: Anton Zornik, Frank Novak, Joe Škoda in John Langerholc.

Delavci, tovariši, agitirajmo, da dobi naša stranka čimveč glasov. Širimo Proletarca in druge delavske

liste, ki so za soc. stranko ter njen program. Delimo kampanjske letake in pojasnimo nepoučenim, da ne bo pijače nič več in nič manj, pa če je izvoljen Hoover ali Smith, kajti prohibicija je stvar, ki jo more rešiti le kongres ter zakonodaje posameznih držav. Za delavstvo ni vprašanje pijače, ampak kruh in delo. Kje bomo delali, koliko zaslužili, kdo bo varoval naše pravice v boju za izboljšanje razmer — to so vprašanja. Da bi jih ne videli, nam pripovedujejo o dobrih časih in o prohibiciji. Agitirajte in glasujte za socialistično listo! — Mary Fradel.

DVAJSETLETNICA DRUŠTVA ŠT. 88 S.N.P.J. V MOON RUNU, PA.

Na delavski praznik dne 3. septembra je imelo društvo št. 88 SNPJ. v Moon Runu, Pa., slavnost 20-letnice, ki je uspela nad vse pričakovanje. Bilo je ljudi, da bi lahko napolnili dve taki dvorani kakor jo imajo. Na slavnosti sta govorila John Terčelj, član glavnega porotnega odbora, ter V. Cainkar, gl. predsednik S. N. P. J. Terčelj je govoril o pomenu delavskega praznika in kako bi ga moralo delavstvo praznovati, da bi mu dalo važnost katere še nima. Ne smelo bi dopuščati, da se ga izrablja v bizniške svrhe. Dotaknil se je raznih sportnih priredb omenjenega dne, pri katerih so sodelovali konservativni voditelji A. D. F. Njihovo breznačelno in brezizrazno početje ni unijam v nikak ponos. Dejal je, da SNPJ. ne vrši tega, kajti vedno ima na vidiku le interese delavstva, in tvori je delavstvo, ki se tega zaveda.

V. Cainkar je v svojem govoru slikal začetek S. N. P. J., v kakih razmerah se je razvijala in kako so jo spremljali vseskozi boji. Na poljuben način je razlagal njen zavarovalniški sistem in njeno izobraževalno delo, ki ga vrši v smislu svoje načelne izjave. Oba govornika sta žela priznanje avdijske. — Poročevalec.

NACE ŽLEMBERGER OB SVOJI ŠESTDESET- LETNICI, STAVKA, KONFERENCA IN DRUGO.

BRIDGEPORT, O. — Na Labor Day so imeli soc. klubi ter društva Izbobraževalne akcije konferenco v Glencoe, katere se je udeležilo blizu 60 oseb. Med drugim je razpravljala o sedanji situaciji na poljih mehkega premoga v vzhodnem Ohiju ter drugje. Časopisi so poročali, da je stavka v Ohiju končana, kajti unija se je z operatorji pogodila na podlagi mezdne lestvice iz leta 1917. Resnica je ta, da niti ena večjih kompanij tega okraja (peti subdistrikt) ni podpisala pogodbe in izgleda, da je tudi ne bo. Njihovi zastopniki pravijo, da so z unijo opravili, kajti to, kar je unija pripravljena danes sprejeti, so ji operatorji ponujali že pred letom. Bojevniki "save the union" komiteja, ki so toliko naglašali, da hočejo šesturni delavnik ter jacksonvillsko mezdno lestvico, že vsi delajo za plačo kakršno so dobivali l. 1917 in bi menda delali tudi ceneje. (O zaključkih konference glede tega vprašanja je poročano na drugem mestu. — Ured.)

Zborovali smo v lepi harmoniji in navdušenje za naša kandidata Thomasa in Maurerja je bilo veliko. V kampanji bi tukajšnji sodrugi storili še veliko več,

če ne bi bili delavci tega okrožja gospodarsko tako zelo prizadeti in poleg tega potrti vsled poraza.

Sodruginja kluba št. 2 so nam opoldne priredile obed, ki je bil za nas nekaj posebnega v teh časih. Prekašal je vsako svatovsko gostijo. Vse priznanje sodruginjam Juliji Kobler ter Albinu Kravanja, ker sta imenitno pokazali svojo kuhinjsko spretnost, in zahvala gre tudi vsem drugim, ki so pripomogli k pogostitvi delegatov.

Predno smo začeli z obedom, je predsednik konference naznanil, da praznuje danes (to je na dan našega zborovanja) sodrug Nace Žlemberger svoj šestdeseti rojstni dan, h kateremu mu je čestital v imenu vseh navzočih. Po obedu smo s sejo nadaljevali, po njenem zaključku se je pa začela zabava in smo se "enmalo zavrteli". Nace se je vrtel, kakor da mu je šele 20 let, ne pa 60. Bil je dobro razpoložen, kajti videl je da ima res prijatelje; pozdravljali so ga od vseh strani. Predno smo zapustili Glencoe, se je John Rebol vsem zahvalil za postrežbo in čestital še enkrat našemu Žlembergerju.

Že dosti sem slišal in čital o naselbini Glencoe, in rečem, da kakor je majhna, se imamo od nje veliko učiti. Je vzor vsem večjim. Bil sem tam prvič, a upam, da ne zadnjič. — *Joseph Snop.*

NOVA ORIENTACIJA NA POLJU DRAMSKIH AKTIVNOSTI V WAUKEGANU.

WAUKEGAN-NORTH CHICAGO, ILL. — Na dramskem polju so v tej naselbini delovale dosedaj razne organizacije. V Slovenskem narodnem domu so prirejali predstave Slov. narodna čitalnica, klub št. 45 JSZ. in Samostojni izobraževalni klub. Tako so se cepile moči, in med nekaterimi je bolj in bolj nastajala želja, da se naše aktivnosti na dramskem polju koncentrirajo v enotni, to je skupni organizaciji. Začele so se razprave, nato sestanki zastopnikov zainteresiranih organizacij, ki so navedene prej in končno se je ideja združitve uresničila. Novo dramsko društvo se imenuje "Izobraževalni-dramski odsek Slovenskega narodnega doma". Prvo sejo bo imelo v soboto 15. septembra ob 7:30 zvečer v spodnji dvorani S.N.D. Na tej se bodo sprejemali člani, predložena bodo provizorična pravila in izvolila bo stalni odbor. Vsi, ki se interesirajo za dramatik in žele sodelovati, so vabljeni na to sejo. Pristopnina je 25c, in članarina 10c. Prvi mesec, ki je kampanjski mesec za pridobivanje članov, je pristopnina prosta.

Andrej Mozek, začasni tajnik.

PIKNIK COLLINWOODSKIH STRUGGLERJEV.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 2. septembra in v ponedeljek (Labor Day 3. sept.) smo imeli v Clevelandu obiskovalce iz raznih krajev. Veliko jih je prišlo, posebno mlajših, radi izleta mladinskega društva "Strugglers" SNPJ. v Collinwoodu. Piknik je imelo v Nottinghamu. Ostali obiskovalci pa so prišli, ker so se poslužili prilike dveh praznikov skupaj, ki vabijo na daljše izlete. Spoznali smo se osebno z različnimi rojaki in sodrugi iz Barbertona, Detroita, Chicaga in drugod. Veliko jih je obiskalo Slov. nar. dom, v katerem so si ogledali dvorano in druge prostore. V prostorih kluba št. 27 so se oglasili dr. John Zavertnik, A. Jurca iz Detroita in dr. Furlan iz Chicaga. S. Jurca nam je izročil \$5 za klub in "Zarjo", katere prispeva John Silk iz Detroita. Lepa hvala.

Na omenjenem pikniku smo se srečali z Blaž No-

vakom, gl. tajnikom SNPJ., D. J. Lotričem, štirimi brati Zavertniki in več drugimi znanci iz zunanjih krajev. "Strugglerji" so skrbeli, da smo se prav dobro zabavali. Imeli so razne sportne igre, tekme, dirke in tudi brezplačen "prize-fight". Zvečer se je vršil banke v Slov. nar. domu. Zastopanih je bilo okoli 13 mladinskih društev SNPJ. Govorili so Lokar, Lotrich, Grill, R. J. Zavertnik, Tekavec, dr. Kern, Blaž Novak, Abram in drugi. Govori so se nanašali na agitacijo med mladino za jednoto.

Dne 3. septembra so se vršile razne prireditve. V Brookside parku je imelo mesto priredbo narodnosti. Slovence so zastopali Sokoli, ki so odnesli prvenstvo.

Upam, da so gostje, ki so nas obiskali, dobili dobre vtise. — *K. J.*

KAMPANJSKI FOND J. S. Z.

V kampanjski fond J. S. Z., iz katerega se financira agitacija za naše kandidate in soc. stranko, so prispevali:

II. izkaz.

Chicago, Ill.: Peter Bernik nabral na pikniku "Save" \$9.55: Po \$1: John Babich, John Jurečič; Frank Ceglar, 75c; po 50c: John Korun, J. Carr, F. Carr, R. R. Gonzalez; Fr. Stonich, 40c; po 25c: Anton Zlogar, Frank Govednik, Emilye Gonzalez, Mimi Rojina, Joe Kitz, Anton Honzich, John Železnik, Ivan Beniger, Frank Mesec, Paul Vesel st., John Jazbec, Louis Mohar, Joe Steblay, Fred Brash, Paul Vesel ml., M. Jakše; po 20c: Martin Govednik in Frank Margolle. Chas. Pogorelec nabral \$3.40: Leo Vesel, \$1; po 50c: D. J. Lotrich in Anne Lokar; Louis Zidar, 40c; po 25c: Frank Bizjak, Frank Bozich, Martin Voglar in John Kochevar Jr. Skupaj nabornega \$12.95.

Virden, Ill.: Dr. št. 74, SNPJ. \$5; Frank Stempihar, \$1; po 50c: John Sluga, Frank Kuhar, Joe Jurak, Simon Kavčič, Frank Reven in Harry Pishlar; Frank Vončina, 25c. Skupaj \$9.25 (poslal Fr. Stempihar).

Philippi, W. Va.: Dr. št. 437, SNPJ. \$5.00.

Superior, Wyo.: Po \$1: Jacob Erbus, Jacob Porenta, John Frolich, Tony Gornik in John Gornik, skupaj \$5.00 (poslal Jacob Porenta).

Detroit, Mich.: Po \$1: Leo Junko, Alois Oražem in in John Erjavec; po 50c: John Selišnik, Jack Ločniškar in Joe Merjasec; po 25c: John Brencich, Joe Hren, Joe Slobodnik in John Zužman, skupaj \$5.50 (poslal John Erjavec).

Saginaw, Mich.: Dr. št. 473, SNPJ. \$3.00.

Conemaugh, Pa.: Pevsko in izob. dr. "Bled", \$5.00.

Scammon, Kans.: John Gregorčič, \$1 (poslala Ivana Sheme).

Worcester, N. Y.: Dr. št. 393, SNPJ. \$2.00.

Bridgeport, O.: Klub št. 11, JSZ. \$2.00.

Pittsburgh, Pa.: Klub št. 131, JSZ. \$2.00.

Akron, O.: Dr. št. 170, SNPJ. \$5.00.

Canonsburg, Pa.: Dr. št. 138, SNPJ. \$5.00.

Conemaugh, Pa.: Dr. št. 168, SNPJ. \$5.00.

Aliquippa, Pa.: Dr. št. 122, SNPJ. \$5.00.

Argo, Ill.: Frank Bozich nabral na pikniku podružnice S.Z.Z. \$4.00. Prispevali so: po 50c: Anton Kegl, Anton Marasovich, Louis Krainz, Martin Voglar, John Zalar in Frank Bazich; po 25c: Frank Ivanšek, Frank Puškarich, Val. Collarich in Mrs. M. Dorsch.

Terre Haute, Ind.: Frank Zagar, \$1.00.

Nokomis, Ill.: Klub št. 128, JSZ. \$10.00.

Burgettstown, Pa.: Po 25c: Anton Jeram, John Leskovec in Peter Možina, skupaj 75c (poslal Ant. Jeram).

Springfield, Ill.: Klub št. 47, JSZ. \$5.00.

Farmington, Ill.: Po 50c: Frank Kikel, Frank Hrvatin, Sam Mihelich, Adam Jurinjak, Geo. Radoševich, Ignac Hrecci, John Hrescic; po 25c: John Maidič, August Bubanj, Vinko in Sophie Delost, skupaj \$4.75 (poslal Frank Hrvatin).

Sheboygan, Wis.: Dr. št. 344, SNPJ. \$5.00.

Oregon City, Ore.: Joseph Krusich, \$1; po 50c: Frank Starvašnik, Joseph Setina, Anton Mestek; po 25c:

Frank Sajovic, Mary Kmetec in Joseph Mestek, skupaj \$3.25 (poslal Joseph Setina).

Conemaugh, Pa.: Dr. št. 36, JSKJ. \$5.00.

Clinton, Ind.: Po 50c: Matt Chesnik, Joe Rom; po 25c: Leo Hudomauh, Bartol Oblak, William Stariha, Anton Azbe, Mary Rom; po 10c: Andrej Ladiha in John Potisek, skupaj \$2.45, (poslal Ignac Spendal).

Cuddy, Pa.: Dr. št. 319, SNPJ. \$2.00.

Chicago, Ill.: Peter Bernik \$2; po \$1: John Vogrich, Lawrence Gradišek, Joseph Zavertnik st., Blaž Novak in Vincent Cainkar; po 50c: Stanko Zele, Louis Beniger, Neimenovan, skupaj \$8.50 (nabral Peter Bernik).

Frontenac, Kans.: Dr. št. 27, SNPJ. \$2.00.

Klein, Mont.: Dr. št. 132, SNPJ. \$10.00.

Hudson, Wyo.: Dr. št. 571, SNPJ. \$2.25.

Chicago, Ill.: Nabrano na seji dr. št. 39, SNPJ. Prispeval: po 50c: Frank Udovich, Chas. Renar, John Hujan, Steve Subert, Frank Pechnik in Vinko Ločnikar; po 25c: Ciril Mrva, Lazar Sustar, Leo Brus in Anton Zidar; Joe Hribar, 15c, skupaj \$4.15 (poslal Vinko Ločnikar).

Moon Run, Pa.: Lucas Butya, \$1; po 25c: R. Gorjup, M. Resnik, J. Skul, F. Maček, P. Raspotnik, F. Dolenc, J. Mele, J. Čuk, J. Tomec, M. Jerala, J. Knez; po 15c: F. Močnik, J. Baznik, U. Olivani; F. Lazar, 20c; po 10c: F. Ambrožič, L. Dernač, L. Kolenc, J. Mahovne, V. Butya, J. Klopčar, skupaj \$5.00 (nabral Jacob Tomec).

Chicago, Ill.: Dr. št. 102, SNPJ. \$5.00.

Waukegan, Ill.: Dr. št. 14, SNPJ. \$5; Louis Kužnik, \$3; John Artach, \$1. Skupaj \$9.00. (Poslala Mrs. Frances Artach).

Johnstown, Pa.: Dr. št. 3, SNPJ. \$5; Dr. A. S. Ryesky, \$1, skupaj \$6.00 (poslal Ilija Bubalo).

Chicago, Ill.: Fred A. Vider, \$1.00.

Skupaj v tem izkazu \$168.80, prejšnji izkaz \$354.68, skupaj \$523.48.

PO PRIMARNIH VOLITVAH V WISCONSINU

MILWAUKEE, WIS. — Primarne volitve v torek 4. septembra so zadale La Follettovim progresivcem nov poraz, ker je bil nominiran za republikanskega gubernerskega kandidata milijonar Walter J. Kohler; zanj so agitirali vsi kapitalistični krogi. Kohler je dobil pri primarnih volitvah blizu 200.000 glasov, progresivni kandidat Beck, za katerega sta agitirala senatorja LaFollette in Blaine, pa okrog 170.000. Na republikanskem tiketu je kandidat za governorja Kohler, na socialističnem Hauser, in na demokratskem Schmiedeman.

V četrtem kongresnem distriktu je bil nominiran na socialistični listi V. L. Berger, ki je dobil več glasov kakor pa pred dvema leti. Njegov glavni protikandidat 6. novembra bo republikanec W. H. Staford. Proti Bergerju je pri primarnih volitvah kandidiral na socialistični listi Julius Kiesner, ki seveda ni bil nominiran od soc. stranke in ni več njen član. Dobil je le par sto glasov, Berger pa nad šest tisoč.

Joseph Radel, socialistični kandidat za poslanca v petem okraju, je dobil pri primarnih volitvah blizu 500 glasov. Dva demokratska kandidata sta jih dobila skupaj okrog 700, in dva republikanska skupaj približno 1.900 glasov. Ker ima socialistična stranka za vsak urad le enega kandidata, se udeležuje la malo socialistov primarnih volitev. Republikanci in demokratje pa imajo po dva in tudi več kandidatov v vsak urad, in tisti, ki dobi največ glasov, ostane za poslednje volitve. Njihova agitacija je pri primarnih volitvah velikokrat hujša kakor pa potem, ko tekmeči v stranki odpadajo.

Vzlic omenjenemu dejstvu pa je socialistična stranka v številu zanj oddanih glasov napredovala. Mnogi njeni kandidatje imajo prav dobre izgleda za izvolitev, med njimi tudi Joseph Radel. Zanj lahko veliko store naši rojaki v njegovem okraju, kakor tudi

za socialistične kandidate v državne ter okrajne urade. Sodrugi tukajšnjega kluba naj se resno potrudijo v kampanji, kajti priliko imamo, da pošljemo v wisconsinško zbornico sodruga, ki je naš rojak in ne le to, ampak sposoben ter značajan socialist, ki bo v čast socialistični stranki in našemu narodu.

Delujmo vsi in vztrajno za celotno socialistično listo. — Poročevalec.

Poročilo o šesti konferenci J. S. Z. v vzhodnem Ohiju

Eno najinteresantnejših zborovanj v vzhodnem delu države Ohio, kar jih je bilo med nami, je bila vsekakor šesta konferenca JSZ., katera se je vršila na Labor Day. 3. septembra v mali naselbini Glencoe, O. Bilo je zastopanih sedem soc. klubov ter osem društev SNPJ. Zborovalcev je bilo nad petdeset, med njimi 15 žensk, vsi ameriški državljani.

Zborovali smo dopoldne in popoldne. Predsedoval je s. Jos. Snoy iz Bridgeporta, zapisnikar pa je bil Frank Matko od ravnotam, nečak pokojnega Josipa Matko. Dopoldanska seja se je bavila največ z delovanjem v JSZ. in o agitaciji za širjanje Proletarca ter socialističnega tiska sploh. Obširne so bile razprave o volilni kampanji. Škoda, da ni na takih zborovanjih navzoč vsaj en član eksekutive. Povabljen je bil Anton Garden iz Clevelanda, ki pa je sporočil, da mu je nemogoče priti vsled bolezni. Njegovo pismo, v katerem pravi med drugim, da želi konferenci mnogo uspeha, je bilo prečitano in vzeto z odobravanjem na znanje.

Sprejet je bil predlog, ki nalaga zastopnikom sodelovati pri zbiranju kampanjskega fonda. Vplivajo naj na sejah društev, da se dopise tajništva JSZ. čita. JSZ. bo s pomočjo svojega kampanjskega fonda izdala slovenski ter hrvaški agitacijski letak in pomagala v kampanji kolikor bo največ mogla. Polovico nabranih sredstev gre v strankin kampanjski fond.

V razpravi o angleški prilogi Proletarca je bila izrečena splošna želja, da jo čimprej dobimo; v to svrhu se zbira poseben fond, v katerem je glasom prošlega izkaza v Proletarcu nabrano polovica potrebne vsote. Zbrati je treba še drugo, da bo cilj dosežen.

Predsednik in tajnik stavkovnega pomožnega odbora sta dala obširno poročilo in račune, ki bodo objavljeni v zapisniku. Konferenca je izrekla obema zapupnico za njuno delo.

Popoldanska seja se je bavila s položajem med premogarji z ozirom na unijo, stavko itd. Prečitano je bilo pismo tajništva JSZ., v katerem med drugim opozarja na resolucijo o premogarjih, ki jo je sprejel VII. redni zbor JSZ. Kar so tod z malimi izjemami le premogarske naselbine in delajo naši ljudje večinoma v rovi, je naravno, da je to zanje življensko vprašanje. Razprava je bila zanimiva in stvarna. Frank Garm, John Rebol, Joe Snoy in drugi so se v svojih govorih zgražali nad vodstvom U. M. W. in njegovo taktiko, ki je dovedla do oslavitve unije in porazov v stavki, k temu pa je na svoj način v veliki meri pripomogel še element, ki se je zbiral pri znanem reliefu in je potem organiziral takozvani "save the union" gibanje, ki se je končno razvilo v gibanje za dualno unijo. Razdiralna taktika teh ljudi je zbegala rudarje popolnoma, in U. M. W. je postala še bolj-brezmočna.

Položaj je zamotan. Vodstvo U. M. W. hoče, da rudarji stavkajo naprej povsod kjer kompanije nočejo

pristati v pogajanja z unijo, propagatorji dualne unije pa jih silijo na delo z argumentom, da U. M. W. ni več, zato je najboljša če se vsi povrnemo, se znova organiziramo v novi uniji, in ko bodo organizirani vsi premogariji po vsi deželi, bo preglašena splošna stavka, ki bo hitro končana, kajti kompanije bodo videle enotnost rudarjev in bodo pristale v njihove zahteve. Jako lepo se to sliši, a izvedljivo ne bo, če se bodo unije teple med seboj namesto proti družbam.

N. Žlemberger je pojasnjeval, da imajo premogariji, ki delajo v neunijskih rovi, po zakonu države Ohio pravico zahtevati paznika k tehtnici in družba ga mora priznati. Istotako imajo premogariji po zakonu pravico do zaupnikov, ali kakor jih imenujemo, *pit committee*. Seveda, plačati jih morajo premogariji.

Resolucija "Premogariji in JSZ.", ki jo je sprejel prošli zbor JSZ., je bila na tej konferenci prečitana, vzeta z razpravo ter odobrena.

Od kar se je pričela stavka na poljih mehkega premoga, bo kmalu poteklo 18 mesecev. Lojalni stavkarji so vztrajali in mnogo žrtvovali v boju. Nešteti so popolnoma obubožali, eni so se zadolžili kolikor so sploh imeli "kredita". Nekatere naše podporne organizacije, med njimi SNPJ., imajo v pravih določbo, da stavkokazi nemorejo biti člani, ker opravljajo nevaren poklic. Konferenca priporoča društvom previdnost ter pošteno postopanje. Premisliti morajo okoliščine, pod katerimi se člani vračajo poraženi na delo. Konferenca ne pravi rudarjem, naj se vrnejo, svetuje le, da se naj situacijo ne napravi z raznimi aferami še bolj zamotano. Kar se tiče naših rojakov, so bili v boju častno in so veliko prestali. Splošno mnenje je, da je ta stavka izgubljena, da bi vsak premogar rad da unija zmaga, in bi v ta namen še stavkal. Ampak stavka že dolgo ni več popolna.

Pomožni stavkovni odbor je konferenca razpustila, ostaneta pa še tajnik ter predsednik odbora in svrha izravnavanja zadev, ki bi bile s pomožno akcijo v zvezi. Odgovorna sta konferenci. — S. Matko je imel s seboj fotografski aparat, zato so se zborovalci slikali. — Dosedanji odbor Konference je bil ponovno izvoljen. Prihodnje zborovanje se vrši v Bridgeportu. Datum določi tajnik. — *Nace Žlemberger.*

Konferenca Jugoslavenskog Prosvjetnog Saveza

Dne 2. in 3. septembra se je vršila v Detroitu redna letna konferenca Jugoslavenskog Prosvjetnog Saveza, katere se je udeležilo 40 delegatov, članov odbora in urednik ter upravnik njenega glasila. Poleg teh je bilo prisotnih večje število članov, ki so prišli poslušati razprave. Zastopana so bila udruženja J.P. S. iz naselbin Chicago, So. Chicago, Summit, Ill., Milwaukee, Pittsburgh, Gary in Detroit.

ZAHVALA MILWAUŠKIH DRUŠTEV S.N.P.J.

MILWAUKEE, WIS. — Odbor federacije društev SNPJ. izreka zahvalo vsem članom za trud in požrtvovalnost, s katero so pripomogli, da se je njen piknik završil s tolikšnim uspehom. Zahvaljujemo se tudi članstvu drugih društev ter posameznikom za obilen poset, upajoč, da je to začetek k boljšemu razumevanju in k večji solidarnosti med Slovenci v obeh tukajšnjih naselbinah.

Za odbor federacije, *Albert Hrast.*

ZAPISNIK ILLINOISKE-WISCONSINSKE KONFERENCE J. S. Z.

(Konec.)

Poročilo zastopnikov: Chas. Pogorelec: Klub št. 1 je aktiven v vseh ozirih. Ustanovili smo mladinski dramski odsek, priredimo vsako leto vsaj eno angleško predstavo in dajemo mladini priložnost, da sodeluje. Podvzeli smo tudi kampanjo za nabiranje prispevkov v tiskovni fond za angleško prilogo Proletarca in za letošnjo volilno kampanjo. Z igrami, koncerti in drugimi priredbami v zadnji sezoni, je bil uspeh dovoljen. Alesh soglaša s tem poročilom.

Maslach poroča, da klub št. 20 napreduje. Priredbe so bile uspešne. Dalje poroča, da je šel s. Kokotovič za nekaj časa v Detroit, kjer bo skušal sodelovati s tamkajšnjimi sodrugi za ojačanje JSZ. med Srbi in Hrvati.

J. Kranjec poroča, da je klub št. 37 aktiven v vseh ozirih. V državno postavodajo kandidira klubov član Jos. Radel.

A. Mahnich od kluba št. 45, poroča, da so aktivni kolikor jih je v klubu. Na dramskem polju napredujejo dovolj. V teku je akcija za združenje vseh dramskih klubov v enega. Priredili bi radi shod, toda izgleda, da je zanj premalo zanimanja.

Debec in Bizjak od kluba št. 235 nimata posebnega poročati; klub napreduje.

Bernik od dr. št. 1 SNPJ. poroča, da društvo podpira Izobraževalno akcijo, lahko bi pa storili veliko več, ako bi se napredni člani bolj udeleževali sej. Imajo veliko nasprotnikov in premalo zanimanja od strani razumnega članstva.

Kužnik od št. 14 SNPJ. poroča, da podpirajo Izobraževalno akcijo, prispevajo v kampanjski fond ter za angleško prilogo Proletarca.

Mary Udovich od št. 102 SNPJ. poroča, da pri društvu ni nasprotstva Izobraževalni akciji; upa, da bo ostalo tako tudi naprej. Članice so prispevale tudi za angleško prilogo Proletarca.

Zastopniki društev števil 119, 192, 344 in 568 SNPJ. pravijo, da nimajo nič važnega poročati.

J. Kopach od št. 559 SNPJ. poroča, da so pripravljene podpirati Izobraževalno akcijo in druge napredne ustanove; potrebno je pa, da jim pomagamo pri priredbah. Njichovo društvo tvori največ mladina, ki se jako zanima za sportne igre; koristilo bo, ako ji tudi v tem pomagamo, kajti le na ta način jo bomo obdržali med nami. Helen Arko od istega društva izjavlja, da nima ničesar dodati k poročilu.

Kamnitar od št. 584 SNPJ. pravi, da nima posebnega poročila, pač pa se popolnoma strinja z Kopachem, da pomagamo mladini pri priredbah in sportnih igrah.

Suppanchick in Buchar od št. 634 SNPJ. poročata, da njih društvo podpira Izobraževalno akcijo in upata, da ji bo ostalo zvesto.

Novak od št. 1 JPZ. Sloga poroča, da se njegovo društvo strinja z idejami Izobraževalne akcije, podpirajo stavkarje ter so tudi aktivni v letošnji volilni kampanji.

Velkovrh od S. N. Čitalnice v Waukeganu poroča, da Narodna čitalnica deluje v naprednem duhu in skrbi, da je mladina aktivna; upajo, da bo imela velike koristi od te ustanove. Z dramatikom imajo poteškoče, ker so še trije drugi dramski klubi v naselbinah.

Puncar za pevski zbor Naprej poroča, da je Naprej edina slovenska kulturna organizacija v Milwau-

kee, ki s svojimi prerodbami lahko napolni dvorano. Prizadeva si da so programi dobri, razen tega zastopa taktiko tolerance in prijateljstva. Delajo skupno z mladino in upajo na še boljše uspehe.

Mary Hođnik za Samostojni Izobraževalni klub v Waukeganu poroča, da napredujejo; upajo, da se jim v kratkem pridružijo tudi drugi dramski odseki.

Benchina od kluba št. 224 pravi, da nima posebne- ga poročila.

Kranjc od dr. Sloga poroča, da so za izobraževalno akcijo ter se precej zanimajo za prihodnje volitve.

Izobraževalna akcija.

Kužnik je mnenja, da je vse premalo zanimanja za Izobraževalno akcijo; ljudi je treba bolje seznaniti s to ustanovo. — Lotrich: Izobraževalna akcija vrši svoje delo, v kolikor ji je mogoče. Društvom, ki jo podpirajo pošiljamo knjige, prirejamo predavanja itd.; toda predavanja med našo publiko še niso privlačna.

Pogorelec: Izobraževalna akcija vrši svoje delo v kolikor ji dopuščajo sredstva, nemogoče pa je, da bi vsem ustregli. Povsod se dobe ljudje, ki radi "kikajo" in tem je nemogoče ustreči.

Bernik: Vsi lahko vemo, da Izobraževalna akcija izvrši veliko koristnega dela in ga bo še v naprej. Pri društvih, kjer so takozvani "kikarji", je pa dolžnost zavednih naprednih članov, da se udeležujejo sej ter poduče članstvo o delu, ki ga vrši Izobraževalna akcija. Povsod se dobe ljudje, ki so vedno pripravljeni s svojimi intrigami razdirati, kar drugi grade in naša dolžnost je, da jim to preprečimo. — Stavi predlog, da se pozove vse sodruge in somišljenike, da se udeležujejo sej ter na njih pojasnujejo o našem delu. Predlog sprejet.

A. Mahnich priporoča, da se razpošilja Proletarca kar ga ostane društvom Izobraževalne akcije. Se sporoči upravi lista s priporočilom, da naj nasvet upošteva.

Bizjak predlaga, da se pošlje vsem društvom, ki podpirajo Izobraževalno akcijo, po en iztis zapisnika. Sprejeto.

Agitacija, Proletarec in tisk.

Pogorelec: Radi premogarske stavke smo izgubili precejšnje število naročnikov. Marsikdo bi si rad obdržal Proletarca, toda razmere v katerih se nahajajo premogarji, jim to ne dopuščajo. Depresija je velika in gledati moramo, kako bomo vzdržali naš list. Reakcija in klerikalizem delata na vse kriptje, da nas uničita, toda to se ne sme zgoditi! Delajmo in uspeh nam je zagotovljen. Imeli smo že veliko bojov, toda do sedaj smo se še vedno vzdržali in upam, da se bomo tudi v naprej. Prva angleška priloga v Proletarcu je vzbudila veliko zanimanja. — Potrebno je, da delamo za angleško prilogo, kajti mladina jo potrebuje, in če hočemo, da se nam ne odtuji ji moramo pomagati, da doseže to, kar potrebuje. Imamo načrt, po katerem se bo lahko naročnina na angleško prilogo znižala. Young League S. P. nam je naklonjena, in so nam vedno pripravljeni pomagati, da pridobimo mladino. Pred kratkem sem razposlal pisma in nabiralne pole za kampanjski fond in angleško prilogo Proletarca; odzivi so povoljni. Če hočete, da bomo dosegli uspeh, sodelujte pri tem delu. Upravni fond zveze je prilično tak kot je bil. Izobraževalna akcija obstoji precej dobro, toda upam, da boste šli sodrugi

na delo ter pridobili tiste društva in klube, ki še niso v Izobraževalni akciji; kjer so sodrugi aktivni, se povsod opaža napredek. Skoro čudež je, da se Proletarec vzdržuje v teh slabih razmerah; v uradu je vedno preveč dela in premalo delavnih moči. Da se Proletarec vzdržuje, je največja pomoč Družinski koledar in pa oglasi. Sheboygan je veliko pomagal z oglasi v zadnjem koledarju in žeteli je, da bi bilo tudi v drugih naselbinah tako.

Popoldanska seja.

Alesh priporoča, da bi poizkusili s prodajo posameznih izdaj Proletarca na raznih priredbah.

Bernik predlaga, da se pozove društva in klube, da naroče gotovo število izvodov Proletarca ter ga skušajo razprodati na svojih priredbah. Sprejeto.

Sledi razprava o angleški prilogi Proletarca, katere se udeleži večina navzočih. Nekateri so mnenja, da bi bilo potrebno pričiti izdajati list za mladino, ki bi bil pisan samo v angleškem jeziku. Alesh predlaga, da konferenca prispeva \$25 za angleško prilogo; sprejeto. Da se čimprej zbere potrebni fond za kritje stroškov angleške priloge Proletarca, se apelira na sodruge in somišljenike, da zbirajo prispevke v ta namen kjerkoli je prilika.

Konferenčni tajnik priporoča, da naj se obširno razpravlja o tem predmetu, kajti širjenje socialističnih idej je najbolj važno za naš pokret. — Kopach priporoča obdrževanje debat in predavanj za mladino; treba jo je seznaniti z naprednimi idejami, predno moremo pričakovati od nje sodelovanja.

Lotrich: Mladino moramo pridobiti v naše pevske in dramske zbornice; dajmo nekoliko veselja in ne bo jo težko pridobiti.

O agitaciji med ženskami se vname obširna razprava, katere se udeleže skoro vsi navzoči. Sprejet je predlog, ki nalaga klubom, da apelirajo v svojem okrožju na ženske za pridruženje k našemu gibanju; pri vsakem klubu naj se pozove članice, da izdelajo cirkular in ga razpošljejo drugim ženskam.

Volilna kampanja.

Ločniškar: Za volilno kampanjo je predvsem potrebno, da skličemo kolikor mogoče veliko shodov ter skrbimo za dober obisk. Shodi so potrebni, da seznamimo ljudi s socialističnimi idejami; kajti dokler ne dosežemo tega, ne smemo pričakovati uspehov.

Maslach: Strinjam se z Ločniškarjem; priredimo skupni javni shod z dobro agitacijo, in prepričan sem, da bo uspeh dober. Zelo priporočljivo bi bilo tudi, da vsak klub priredi po en shod v tem letu.

Alesh: Če socialisti ne bomo delali za svoje ideje, ni potreba misliti, da bo delal kdo drugi. Kapitalistični stranki delata na vse kriptje, da ohranita moč. Mlada generacija bo v prihodnjih 20-tih letih najbrž trpela več kot trpimo mi sedaj in vse to po naši krivdi, ker smo preveč brezbržni in se bojimo delavske politike.

Ločniškar predlaga, da se pozove klube, da prirede vsaj po en shod ter nabirajo prispevke v kampanjski fond. Predlog sprejet z dodatkom, da se skuša aranžirati shode tudi v naselbinah, ki še nimajo kluba.

Alesh predlaga, da se prispeva iz konferenčne blagajne \$25 v kampanjski fond JSZ. in če tajnik uvidi potrebo, lahko porabi ostali denar v to svrhu ter naj o tem poroča na prihodnji konferenci; predlog sprejet.

Kužnik priporoča, da vsak klub prispeva ves dobiček od priredbe, ki se vrši ob času konference.

Predlog Pogorelca, da vsak klub prispeva po svoji moči, sprejet.

Bernik predlaga, da prihodnja konferenca zboruje dopoldan in popoldan; sprejeto. Sprejet je tudi predlog, da se vrši še ena konferenca v tem letu; čas konference določi tajnik.

Volitev odborov.

Odbor za pevsko zvezo: Frank Alesh, Frank Novak, Andrew Miško; enega pa izvoli pevski zbor Naprej.

Odborniki za konferenco: Tajnik, Peter Bernik; organizator Frank Novak.

Nadzorni odbor: Mary Hodnik, Ana Mahnich, Frank Puncar. Prihodnja konferenca se vrši v West Allisu, Wis.; čas določi konferenčni tajnik s sporazumom kluba št. 37 v Milwaukee, Wis.

John Suppanchick, predsednik zborovanja;
Peter Bernik, tajnik; **Vinko Ločniškar**, zapisnikar.

Odgovor Mr. Chas. Pogorelcu

V "Proletarcu" z dne 6. sept. t. l. čitam pod naslovom "Čemu govoriti 'na skrivaj', če pa je javno dovoljeno", članek Chas. Pogorelca, naslovljen name.

Kakšen je špijonski sistem v železnem okrožju države Minnesote, mi je dobro znano. Tudi sem prečital brošuro "Spies in Steel". Dotična brošura nikjer ne reče, da niso špijoni tudi pod krinko radikalizma I. W. W.-izma, socializma, in med agitatorji unionizma. Da je pa bil Chas. Pogorelec na sumu, da je radi njegova prišlo več naših rojakov v Chisholmu, Minn. ob

delo in na takozvano "črno listo", to lahko potrdi več rojakov na Chisholmu, in to je, ako se ne motim, tudi njemu znano. Za dokaze nisem šel jaz povpraševati rudniškega "keptna", ker bi itak nič ne zvedel, kakor niso izvedeli dotični, ki so bili ob delo in so prišli na črno listo, ker takšne stvari so tajnost Oliver Mining Co. Največji sum je prišel na Chas. Pogorelca, ko je bil baže nekega večera pozno v noč pri nekemu rojaku radi unije in ga baže tudi vpisal v unijo, in čez dva dni po tistem je bil dotični odslovljen in dan na črno listo. S tem ni rečeno, da ni morda kdo drugi špijonaril pod oknom, ampak sum je bil na Charliju. Je li ta sum upravičen ali ne, ve najbolje sam.

Da sem šepetal na skrivaj, se Charley moti. Ali mu nisem omenil pred par leti ob priliki predstave (imena igre se več ne spominjam) dramskega odseka kluba št. 1 JSZ. v dvorani ČSPS., da bi ga veliko naših rojakov radi videli na Chisholmu vsled nekih važnih zadev, in ves odgovor, kar sem ga dobil, je bilo, "ja?" in Charley se je odstranil. Ako bi me Charley takrat vprašal, radi česa bi ga radi videli, bi mu to tudi pojasnil. Torej imeli so te na sumu, in če je bil ta sum krivičen, boš Ti najbolje sam vedel.

Pravi Charley, da nima nič proti meni. Tudi jaz nimam nič proti njemu in več let sva bila prijatelja, ampak da sem imel zadnje čase do Charlija druge predsodke ne morem pomagati, vsaj upam da so krivični. — *Frank Stonich*, Cicero, Ill.

Oglašajte priredbe vaših organizacij v Proletarcu. S tem gmotno pomagajte listu in ob enem je to tudi indirektna agitacija zanj.

KJE SE DOBE IZPOPOLNJENE HARMONIKE?

Do sedaj še nikjer drugje kot pri meni. Na moje patentirane harmonike lahko igrate vse, ravno tako kot je napisano, pa na nobene druge ne

Oglasite se pri meni in jaz vam dokažem. Pišite za pojasnila.

PETER AHACICH
2250 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrúžne banke, (On account of Zadrúžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrúžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrúžni zavod.

ZAHVALA IN DRUGO IZ GLENCOE, O.

GLENCOE, O. — Ko so zastopniki klubov in društev na drugi ali popoldanski seji (na Labor Day) zaključili zborovanje, se je pričela zabava in ples. Plesal sem tudi jaz, da me je revmatizem pustil in sedaj se prav dobro počutim. (Doktorji naj tistim, ki trpe na revmatizmu, priporočajo ples. Jih bo ozdravil.)

Zabava je bila res zanimiva, vsi židane volje, in tudi popevk ni manjkalo. Pel sem z drugimi — čemu ne bi bili včasih veseli?! Saj je bil "naš" praznik!

Valentin Kobler in njegova soproga Julija sta dala na razpolago za zborovanje in potem za zabavo pet sob in krasen vrt brezplačno. Albina Kravanja ter Julija Kobler sta pripravili udeležencem konferenco okusno kosilo. Delali sta brezplačno. John Mauri iz Neffsa nas je zabaval s harmoniko brez odškodnine. Frank Matko je nas slikal.

Vsem tem iskrena hvala. In zahvalimo se drugim, ki so nas posetili ali nam izkazali kakršnokoli uslugo.

Zahvalim se tudi zase vsem, ki so mi poslali pismene čestitke k mojemu 60. rojstnemu dnevu, in seveda, hvala tudi za darove. Lepo je imeti prijatelje soderge, in v krogu naše družbe dne 3. septembra sem se počutil veliko mlajši kot sem.

Jacob Tomsich se je spomnil Proletarca in nabral v njegov tiskovni fond \$5. Glencoe je po dolgem času imel sestanek kakršni v prošlosti niso bili tako redki. In ni bil zamanj. — Nace Zlemberger.

☐ VŠCIPCI ☐

MERILO, PO KATEREM SE RAČUNAJO STROŠKI DRUŠTEV.

V vabilu na sejo društva Francisco Ferrer v Chicagu, priobčeno v Prosveti, konstatira tajnik Paul Berger, da je eno najnaprednejših društev in zato ima logično tudi večje stroške. Moj komentar je, da ima društvo lahko velike stroške tudi ako ni napredno. Npr., najame advokata po nepotrebnem in si povzroči nepotreben račun v znesku pol tisočaka. Nadalje, imamo mnogo društev, ki dajejo po stotakih za zvono-ve, katoliške šole, kloster v Lemontu itd., pa imajo velike stroške, ne da bi bila napredna. Bergerjeva definicija o merilu naprednosti ne drži. — Pika.

ALI SE ŠE KDO SPOMINJA?

Brat Steban je umrl, br. Stirn pa je še živ. On se spominja, da je brat podpredsednik imenoval gotove člane SNPJ, ki so bili izključeni, ker se niso strinjali z gl. odborom SNPJ. Na konvenciji v Indianapolisu smo bili mnogi delegatje-bratje. Kako da je vse zapustil spomin — da nihče ne ve, kdo so že tisti, katere je br. podpredsednik izgovoril. — Brat, ki čaka in čaka.

DESETLETNICA "IVANA CANKARJA".

Dramatično društvo "Ivan Cankar" v Clevelandu praznuje desetletnico svojega delovanja. Vprizorilo je nad sto predstav — v eni sezoni redno dve mesečno.

Dr. Otis M. Walter

Zdravnik in kirurg

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7.30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

Frank Mivšek

COAL, COKE AND
WOOD, GRAVEL

Waukegan, Ill. Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatoma
v North Chicago-Waukegan, Ill.,
priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik

1724 So. Sheridan Rd.
Tel. 5524 North Chicago, Ill.

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga
avtomobilskih potrebščin.
Popravljamo avtomobile.
Se priporočava Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajni-
štvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Svojo deseto sezono prične z vprizoritvijo Molliereve komedije "Zdravnik proti svoji volji". Jaz bi za to priliko raje kaj Cankarjevega. — *Jerry Pengov.*

PRETIRANE ŠTEVILKE.

Amerika je dežela velikih števil. En list na železnem okrožju Minnesote je pisal, da ima JSKJ, okrog sto tisoč članov. Neki drugi je v poročilu o Peruškovi razstavi v Chisholmu pisal, da je posetilo njegovo razstavo v Clevelandu 40.000 oseb. In odborniki AJZ. so pred njenim shodom na Chisholmu razglašali, da se snide ob tej priliki tisoče rojakov. Ampak slovenske številke so v praksi veliko manjše. — *Raketa.*

J. S. K. J. JE SPREMENILA IME.

Ne verjamete? You bet, Bingelj ga ji je spremenil! Imenuje se Jugoslovanska Podporna Jednota in to je uradno zapisano v Bingljevem tedenskem mesečniku. Pred konvencijo je v njemu propagiral spremembo imena in isto je storil v njenem glasilu, "Gotovo ga bo spremenila," je pisal, "kajti 'naša' jednota je napredna." (Pred konvencijo SSPZ. mu je bila pa ta "naša"). Ker se na Elyju ni izvršilo kar je prerokoval Bingelj, je pa ime kar sam spremenil. In napredek je srečno rešen. — *A. P.*

NISTE VSEGA POVEDALI.

Tisti, ki je opisal slovenščino, kakor je tolmačena v pamfletu pripravljalega odbora prošle konvencije J.S.K.J., na Elyju, je pozabil omeniti plakat, ki še

veliko bolj na glas vpije, kakor pa tista knjižica. Tiskan je rdeče na trdem papirju, širok 11 palcev in 18 palcev dolg. Bil je v izložnih oknih in drugod kjer je opozarjal ljudi na slavnost 30-letnice JSKJ. Slovenščina na letaku pa je takale:

Pripravljalni Odbor vabi delegacijo in članstvo J. S. K. Jednote; Da se Vdeleži sv. Mase. Ki se bo darovala V cerkvi sv. Antona. Ob pol deveti uri zjutraj v zahvalo in proslavo 30. Letnice.

PROGRAM ZA PARADO. 5. AVUGUSTA. 1928

V nedeljo dne 5. Avgusta. Ob 10. uri dopoldne Se vsi VELIKA PARADA. ZA PROSLAVO 30. LETNICE J. S. K. JEDNOTE.

1. Vsa Delegacija in Glavni Odborniki J. S. K. Jednote.

2. Vsa Društva J. S. K. Jednote iz Ely. in okolice in Mladinski Obelek; se Zberejo pri Jugoslovanskem Narodnem Domu ob 10. uri. dopoldne Omenjenega dne.

3. Prosena So tudi Vsa Društva. Ostalih Organizaci in Ostalo Obcinstvo; Da se udeleže. Te parade in Slavnosti; Op tam bomo korakali iz GODBO Na celu. na Sandy Point.

4. Tam se vsi Veliki (Picnik) in druge razne priredbe; Ter slavnost 30. Letnice; J. S. K. Jednote.

To naznanilo je po mojem še bolj "senzacionalno" skupaj "zloženo" kakor pa pamflet. Na konvenciji so se pričakali radi besede "mockery", kaj da pomeni.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uradije od 2. do 4. pop., izvemli torek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu. Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1031.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regali, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

Naj bi Perdan rajše tolmačil, ali pa zahteval tolmača, da bi razložil jezik, ki je na letaku in res bode v oči. — Arhivar.

ČEMU NISTE NEPRISTRANSKI?

Strankarstvo mora izginiti, pravimo marsikje, in bo izginilo. Če hočete socialisti ostati v slovenski kompaniji, tedaj začnite agitirati za nepristanost, Smitha ali Hooverja, za Pirca itd. Pazite, da si boste napolnili žepe, kajti le-take neustrankarje spoštujemo. — A. Zabredel.

KDO LAŽE: GRDINA ALI DUHOVNIKI?

Tone Grdina, prezident KSKJ., piše v njenem glasilu, da ni nikjer toliko tiskovne svobode kakor v "Glasilu KSKJ." Duhovni gospodje Černe, Šavs in Trunk se ne strinjajo. Mar nista pisala Šavs in Černe, da se spise gospodov duhovnikov v glasilu katoliške jednote zametuje in so se pritoževali, da ni svobode tiska?! Kdo ima prav? — Radovedo.

TOREJ JE ŠE TAM?

Videl sem v "Radniku" pojasnilo vam, da je Bartulo još u Detroitu. Malo je šibek, malo je bolestan, malo je slab — ali njegove batine so vam le dale po ledjah! Tako pravi "Radnik" o Bartulu. To se pravi: Fant je slabega zdravja, a drugače dobro tolče. Ko je bil kandidat v druš. Franciscu Ferrer in pozneje v druš. št. 1 SSPZ., so pa pravili, kako je "good risk". Še doktor je bil takih misli. — Ivan Trubel.

ČITATELJI, KAJ MISLITE?

Ali ste zato, da "Vščipci" še ščipljejo? Predlagam, da se prostor porabi za kaj drugega. "Vščipci" naj prenehajo. Kaj je vaš odgovor? — C. Kmetec.

Ali se kedaj potrudite, da bi vaše društvo oglašalo svoje priredbe tudi v Proletarcu?

IZLET ČLANSTVA KLUBA J. S. Z. V BARBERTONU.

BARBERTON, O. — Cenjenemu občinstvu tu in v okolici naznanjamo, da priredi tukajšnji klub št. 232 JSZ. v nedeljo 16. septembra popoldne izlet na Pečnikovo farmo. Namen kluba ni, da napravi s to prireditvijo dobiček, ampak da oskrbi posetnikom to poletje še enkrat čimveč zabave na prostem, in pa čimboljše postrežbo. Vstopnina za moške je \$1, za ženske 50c. Razume se, da bo vse prosto, zato je ta vstopnina nizka.

Somišljeniki in prijatelji, ne pozabite priti omenjenega dne na našo zabavo. Čimveč nas bo, toliko večja in raznovrstnejša bo zabava. Za poset in naklonenost se vam že vnaprej zahvaljuje odbor.

AMERIŠKIM DELNIČARJEM ZADRUŽNE BANKE.

ZADRUŽNA BANKA v Ljubljani je začela te dni razpošiljati ameriškim delničarjem delnice V. emisije. Vsled počasnosti beograjske finančne uprave se je izvršilo uradno žigovanje (kolkovanje) še-le 17. avgusta t. l. Kdor ne bi do 15. septembra prejel delnice, naj jo reklamira.

Ako vam vaši živci povzročajo nervoznost, tako da se vas ljudje ogibljejo, tedaj je

Trinerjevo Grenko Vino

sredstvo, katerega rabite. Ta zanesljiva želodčna tonika vas bo spremenila. Pomaga prebavi, odstrani zaprtje želodca ter uredi vaše živce. Pri vseh lekarnarjih.

PRIPOROČAMO,

da redno hranite pri nas, mi pa bomo imeli na skrbi, da bodo vaše vloge obrestonosne ter varne in da vam bodo pomagale za vas.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik.

